

# KALENDARIUM WYDARZEŃ MIĘDZYNARODOWYCH 2001 ROKU

## EUROPA ŚRODKOWA I POŁUDNIOWA

**3, 11 stycznia** – W Pradze odbyły się wielotysięczne demonstracje poparcia dla pracowników czeskiej telewizji, protestujących przeciw próbom jej upolitycznienia. Rozpoczęty w grudniu 2000 r. kryzys w czeskiej telewizji zakończył się w lutym odejściem nieakceptowanego przez pracowników i społeczeństwo zarządu oraz nowelizacją ustawy o telewizji publicznej.

**9 stycznia** – Prezydent Aleksander Kwaśniewski podczas wizyty w Belgradzie rozmawiał z prezydentem Jugosławii Vojislavem Koštunicą o współpracy dwustronnej i sytuacji na Bałkanach. Polski przywódca odwiedził też wraz z prezydentem Ukrainy Leonidem Kuczma żołnierzy polsko-ukraińskiego batalionu stacjonującego w Kosowie w ramach sił KFOR.

**9 stycznia** – Biljana Plavšić, była prezydent Republiki Serbskiej w Bośni i Hercegowinie, oddała się do dyspozycji Międzynarodowego Trybunału ds. Zbrodni w byłej Jugosławii.

**16 stycznia** – Specjalny zespół do zbadania kontraktu na budowę gazociągu z Rosji do Europy Zachodniej przedstawił rządowi polskiemu raport, w którym stwierdzono, iż Polska częściowo utraciła kontrolę nad biegnącą przez jej terytorium częścią gazociągu jamalskiego.

**19 stycznia** – W Pszczynie spotkali się prezydenci państw Grupy Wyszehradzkiej: Polski – Aleksander Kwaśniewski, Czech – Vaclav Havel, Słowacji – Rudolf Schuster i Węgier – Ferenc Madl. W wydanej z tej okazji deklaracji opowiedziano się za członkostwem wszystkich państw grupy w UE i NATO oraz wyrażono gotowość poszerzania współpracy wyszehradzkiej.

**19 stycznia** – Prezydent USA Bill Clinton uchylił wprowadzone w 1999 r. sankcje wobec Jugosławii.

**30 stycznia** – Rząd polski przyjął 6-letni plan modernizacji armii, zakładający jej redukcję do poziomu 150 tys., unowocześnienie uzbrojenia i reformę instytucjonalną.

**5 lutego** – Podczas wizyty na Litwie premier Jerzy Buzek podpisał wraz z litewskim premierem Rolandasem Paksasem umowę o współpracy wojskowej oraz omówił stan stosunków dwustronnych.

**5–6 lutego** – Minister spraw zagranicznych Władysław Bartoszewski złożył wizytę w Moskwie, podczas której rozmawiał m.in. z rosyjskim premierem oraz szefem dyplomacji na temat stosunków dwustronnych, współpracy NATO–Rosja i przyszłości Kaliningradu.

**7 lutego** – W Sztokholmie doszło do spotkania premiera Jerzego Buzka z szefem rządu Szwecji Göranem Perssonem, podczas którego omówiono problemy polskiej negocjacji akcesyjnych do UE.

**8 lutego** – W Belgradzie delegacja UE, złożona z ministra spraw zagranicznych Szwecji Anny Lindh, komisarza ds. stosunków zewnętrznych Chrisa Patten i Wysokiego Przedstawiciela UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Javiera Solana, rozmawiała z prezydentem Jugosławii Vojislavem Koštunicą oraz premierem Serbii Zoranem Đinđićem. Przedstawiciele UE zadeklarowali wsparcie finansowe i ekonomiczne reform w Jugosławii oraz poparli plany Belgradu zmierzające do zakończenia konfliktu na południu Serbii.

**11 lutego** – W Splicie około 100 tys. demonstrantów żądało zawieszenia współpracy rządu Chorwacji z trybunałem ds. zbrodni wojennych w byłej Jugosławii i ogłoszenia przedterminowych wyborów.

**13 lutego** – Wizytą w Warszawie rozpoczął podróż po krajach kandydujących do UE premier Belgii Guy Verhofstadt. Tematem jego rozmów z premierem Jerzym Buzkiem były negocjacje akcesyjne Polski do UE.

**23 lutego** – W Skopie miało miejsce spotkanie prezydentów i premierów Grecji, Turcji, Jugosławii, Macedonii, Bośni i Hercegowiny, Rumunii, Bułgarii, Albanii oraz przedstawicieli UE, poświęcone walce z przemocą i terrorem o podłożu etnicznym oraz sposobom zapobieżenia nowym kryzysom na Bałkanach. Podczas spotkania doszło też do podpisania jugosłowiańsko-macedońskiego traktatu granicznego.

**4–5 marca** – W Macedonii, przy granicy z Kosowem, wybuchły walki między ludnością albańską a wojskami macedońskimi. Władze w Skopie zamknęły granicę macedońsko-kosowską i ogłosiły mobilizację. Do starć w głąbi kraju, w okolicach Tetova, doszło 14 marca.

**8 marca** – Sojusz Atlantycki wyraził zgodę na stopniowe wprowadzanie wojsk jugosłowiańskich do 5-kilometrowej strefy bezpieczeństwa na granicy Serbii z Kosowem. Pierwsze oddziały armii jugosłowiańskiej wkroczyły do południowej części strefy 14 marca, całą strefę bezpieczeństwa opanowując do 31 maja.

**8–9 marca** – Podczas wizyty w Warszawie przewodniczący Komisji Europejskiej Romano Prodi spotkał się z premierem Jerzym Buzkiem. Tematem ich rozmów było polskie członkostwo w UE.

**15 marca** – W Kazimierzu Dolnym spotkali się prezydenci Polski i Ukrainy. Rozmowy poświęcone były sytuacji politycznej na Ukrainie oraz problemom współpracy dwustronnej. Dzień wcześniej prezydent Kwaśniewski spotkał się z goszczącymi w Polsce przedstawicielami ukraińskiej opozycji.

**16–18 marca** – Prezydent Aleksander Kwaśniewski złożył wizytę w Słowenii, podczas której rozmawiał ze słoweńskim prezydentem Milanem Kuczczanem na temat rozszerzenia UE i NATO oraz o sytuacji na Bałkanach.

**20–31 marca** – Władze Macedonii postawiły partyzantom albańskim ultimatum, żądając złożenia przez nich broni w ciągu 24 godzin. Po jego odrzuceniu przez albańskich bojowników z Armii Wyzwolenia Narodowego (UCK) siły macedońskie przeprowadziły ofensywę, wypierając oddziały UCK z rejonu Tetova. Przebywający w tym czasie (26–27 marca) w Macedonii szef unijnej dyplomacji Javier Solana oraz sekretarz generalny NATO George Robertson starali się nakłonić polityków macedońskich do podjęcia dialogu z partyzantami.

**29–31 marca** – W trakcie wizyty w Polsce sekretarz generalny NATO George Robertson rozmawiał z premierem Jerzym Buzkiem o sytuacji na Bałkanach, rozszerzeniu Sojuszu oraz

kwestiach związanych z polskim członkostwem w NATO, podkreślając niedostateczny stopień integracji wojskowej Polski z Sojuszem.

**1 kwietnia** – W Belgradzie aresztowano byłego prezydenta Jugosławii Slobodana Miloševicia pod zarzutem nadużycia władzy i korupcji. Władze Jugosławii odmówiły przekazania Miloševicia Międzynarodowemu Trybunałowi ds. Zbrodni w byłej Jugosławii i zapowiedziały jego osądzenie w kraju.

**5–6 kwietnia** – W USA złożył wizytę polski minister spraw zagranicznych Władysław Bartoszewski. Podczas rozmów z sekretarzem stanu Colinem Powellem i doradcą prezydenta ds. bezpieczeństwa Condoleezza Rice omawiano kwestie poszerzenia NATO, kontraktu na samolot wielozadaniowy dla polskiej armii oraz odszkodowań dla robotników przymusowych III Rzeszy. Minister Bartoszewski spotkał się także z przedstawicielami środowisk żydowskich.

**6 kwietnia** – W Mostarze w Bośni i Hercegowinie doszło do starć między ludnością chorwacką a siłami SFOR.

**9 kwietnia** – W Luksemburgu podpisano Układ o Stabilizacji i Stowarzyszeniu między UE a Macedonią, na mocy którego stała się ona krajem stowarzyszonym z Unią i kandydatem do członkostwa. Układ przewiduje też utworzenie w ciągu 10 lat strefy wolnego handlu między Macedonią i UE.

**22 kwietnia** – W wyborach parlamentarnych w Czarnogórze zwyciężyła niepodległościowa koalicja „Zwycięstwo należy do Czarnogóry” prezydenta Milo Đukanovicia. Poparło ją ponad 42% wyborców. Proserbski sojusz „Zwycięży Jugosławia” uzyskał 41%, a optujący za niepodległością Sojusz Liberalny niecałe 8%. Nad prawidłowym przebiegiem głosowania czuwało ponad 3000 obserwatorów (w tym 273 zagranicznych), którzy nie stwierdzili żadnych nieprawidłowości.

**23 kwietnia** – W Wilnie, przy okazji konferencji pod hasłem „Dialog Cywilizacji”, doszło do spotkania prezydentów Polski – Aleksandra Kwaśniewskiego, Ukrainy – Leonida Kuczmy i Litwy – Valdas Adamkusa.

**24 kwietnia** – Oficjalną wizytę w Polsce złożyła prezydent Finlandii Tarja Halonen. Tematem jej rozmów z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim było członkostwo Polski w UE.

**28 kwietnia, 3 maja** – W Macedonii wznowiła działania albańska partyzantka UCK. W odpowiedzi na posunięcia Albańczyków armia macedońska rozpoczęła ofensywę przeciw UCK w rejonie Kumanova.

**2 maja** – Po rozmowie w Brukseli z Günterem Verheugenem, komisarzem do spraw poszerzenia UE, polski minister spraw zagranicznych Władysław Bartoszewski stwierdził, iż wejście Polski do Unii w 2003 r. jest nierealne i że prawdopodobnie nastąpi ono w 2005 r.

**10–12 maja** – W Bratysławie odbył się szczyt 10 państw Europy Środkowo-Wschodniej kandydujących do NATO (Słowacji, Łotwy, Litwy, Estonii, Bułgarii, Rumunii, Albanii, Słowenii, Chorwacji i Macedonii). W deklaracji końcowej spotkania delegaci wezwali NATO do jak najszybszego i największego poszerzenia.

**13 maja** – W Macedonii powstał rząd jedności narodowej, do którego weszły główne partie polityczne mniejszości albańskiej – Partia na rzecz Demokratycznego Dobrobytu i Demokratyczna Partia Albańczyków.

**15 maja** – Administrator Kosowa z ramienia ONZ Hans Haekkerup podpisał dokument określający tymczasowy status prowincji, ustalający termin wyborów oraz procedury formowania i kompetencje przyszłego rządu. Krytycznie dokument ocenili Albańczycy, a Serbowie zbojkotowali uroczystość jego podpisania.

**16–18 maja** – Wizytę w Polsce złożył król Hiszpanii Juan Carlos wraz z ministrem spraw zagranicznych Josepem Pique. Podczas rozmów króla z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim i szefów dyplomacji obu państw omawiano problemy związane z poszerzeniem UE.

**17 maja** – Prezydent Macedonii Boris Trajkovski ogłosił zawieszenie działań wojskowych przeciw partyzantom albańskim na północy kraju. Przebywający w Tiranie sekretarz generalny NATO zapowiedział natomiast pomoc wojskową Sojuszu dla Macedonii.

**21 maja** – Przedstawiciele władz Serbii, przywódca Wyzwoleńczych Wojsk Preševa, Medvedje i Bujanovaca (UCPMB) oraz reprezentant NATO w Jugosławii jako świadek podpisali porozumienie o demilitaryzacji i rozwiązaniu UCPMB.

**23 maja** – Szefowie dyplomacji państw tzw. grupy luksemburskiej (Polska, Czechy, Węgry, Cypr, Słowenia, Estonia) spotkali się w Pradze, by omówić dotychczasowy przebieg negocjacji akcesyjnych do UE. Uczestnicy spotkania wyrazili przekonanie, że ich kraje będą zdolne do członkostwa w Unii od 1 stycznia 2003 r.

**23–24 maja** – Po usztywnieniu stanowiska przez stronę albańską rząd Macedonii „ostatecznie stracił nadzieje na pokojowe rozwiązanie konfliktu” i podjął decyzję o rozpoczęciu ofensywy przeciw rebeliantom albańskim w okolicach Kumanova. Intensywne walki trwały do początku czerwca, przez cały zaś zaś kolejny miesiąc dochodziło do starć w północnej części kraju.

**24–26 maja** – W Warszawie gościł (po raz pierwszy od 7 lat) szef rosyjskiego rządu – Michaił Kasjanow, który rozmawiał z premierem Jerzym Buzkiem o dwustronnych stosunkach gospodarczych. Strona polska przekazała rosyjskiemu premierowi *pro memoria* w sprawie budowy gazociągu jamalskiego przez terytorium Polski. Poruszono także temat odblokowania Cieśniny Piławskiej.

**29 maja** – Z okazji otwarcia Polskiej Wystawy Narodowej „Biznes, Polska, Polexpo, Ryga 2001” prezydent Aleksander Kwaśniewski spotkał się w Rydze z prezydent Łotwy Vaira Vīke-Freiberga. Tematem rozmów było poszerzenie Unii Europejskiej i NATO.

**3 czerwca** – Prezydenci Polski – Aleksander Kwaśniewski – i Ukrainy – Leonid Kuczma uczestniczyli w obradach IV Szczytu Gospodarczego Polska–Ukraina w Dniepropietrowsku. Tematami ich rozmów były głównie intensyfikacja współpracy gospodarczej oraz kwestia budowy gazociągu z Rosji przez terytorium Ukrainy i Polski.

**6 czerwca** – W Wiedniu z inicjatywy austriackiego MSZ odbyła się konferencja państw środkowoeuropejskich z udziałem przedstawicieli Austrii, Polski, Słowenii, Słowacji, Czech i Węgier. Strona austriacka wystąpiła z propozycją „strategicznego partnerstwa” państw Europy Środkowej w „jednoczącej się Europie”, jednak inicjatywa ta została sceptycznie przyjęta przez pozostałych uczestników spotkania.

**12 czerwca** – Rząd Macedonii przyjął plan pokojowy prezydenta Borisa Trajkovskiego, zakładający amnestię dla bojowników albańskich oraz rozbrojenie ich oddziałów przy pomocy sił NATO.

**15 czerwca** – Podczas wizyty w Warszawie prezydent USA George W. Bush potwierdził, iż rozszerzenie NATO nastąpi w trakcie praskiego szczytu Sojuszu w 2002 r., oraz przeprowadził rozmowy z polskim prezydentem poświęcone kwestiom bezpieczeństwa, stosunkom z Rosją i Ukrainą oraz polskiemu członkostwu w UE. Spotkał się także z polskim premierem i członkami rządu.

**17 czerwca** – Kierowany przez ostatniego cara Symeona II Narodowy Ruch „Symeon II” zwyciężył w wyborach parlamentarnych w Bułgarii, uzyskując 42,7% głosów i połowę miejsc w 240-osobowym parlamencie. Zwycięskie ugrupowanie wraz z reprezentującym mniejszość turecką Ruchem na rzecz Praw i Swobód (7,5% głosów) utworzyło koalicję, a następnie powołało rząd, na którego czele stanął, przyjmując nazwisko Saskoburgocki, były car Symeon.

**17 czerwca** – Podczas wizyty w Belgradzie prezydent Rosji Władimir Putin rozmawiał z prezydentem Jugosławii Vojislavem Koštunicą i premierem Serbii Zoranem Đinđićem na temat sytuacji na Bałkanach. Rosyjski przywódca udał się następnie do Kosowa, gdzie spotkał się z dowódcą KFOR i przedstawicielami ONZ w prowincji.

**18 czerwca** – Przy okazji polsko-niemieckich konsultacji rządowych we Frankfurcie nad Odrą spotkali się premier Jerzy Buzek i kanclerz Gerhard Schröder, którzy przedyskutowali problemy polskich negocjacji akcesyjnych do UE oraz zagadnienia stosunków dwustronnych. Podczas konsultacji podpisano też umowy o współpracy wojskowej i ochronie środowiska.

**19 czerwca** – Parlament węgierski przyjął ustawę przyznającą specjalne prawa (m.in. możliwość bezpłatnych studiów oraz podejmowania legalnej pracy na Węgrzech) ludności pochodzenia węgierskiego mieszkającej poza granicami kraju. Wobec ustawy zastrzeżenia wysuwały rządy Rumunii, Słowacji oraz UE.

**24 czerwca, 8 lipca** – Wybory parlamentarne w Albanii przyniosły zwycięstwo rządzącej Albańskiej Partii Socjalistycznej, która zdobyła 73 miejsca w 140-osobowym parlamencie. Opozycyjna Albańska Partia Demokratyczna uzyskała 46 mandatów. Premierem ponownie został Ilir Meta z APS.

**27–28 czerwca** – Podczas wizyty w Polsce prezydent Węgier Ferenc Madl spotkał się z Aleksandrem Kwaśniewskim, z którym omówił problemy negocjacji akcesyjnych Polski i Węgier do UE.

**28–29 czerwca** – Premier Serbii Zoran Đinđić wyraził zgodę na przekazanie Międzynarodowemu Trybunałowi Karnemu ds. Zbrodni w byłej Jugosławii byłego prezydenta Jugosławii Slobodana Miloševicia, którego natychmiast przewieziono do aresztu trybunału w Valkenburg koło Hagi. Prezydent Jugosławii Vojislav Koštunica określił działanie władz Serbii jako „nielegalne i niezgodne z konstytucją”, co doprowadziło do rozłamu w rządzącej Jugosławią koalicji i złożenia urzędu przez jugosłowiańskiego premiera Zorana Žižicia.

**29 czerwca** – Unia Europejska, USA, Japonia i Bank Światowy zdecydowały się przekazać w ciągu 4 lat Jugosławii pomoc finansową w wysokości 4 mld USD, a UE zapowiedziała zawarcie traktatu stowarzyszeniowego z Jugosławią.

**2 lipca** – W Warszawie, w obecności premierów Polski – Jerzego Buzka – i Danii – Poula Nyrupa Rasmussena, podpisano umowę o budowie gazociągu i dostawach gazu z Danii do Polski, która przewiduje uruchomienie połączenia do 2004 r. i dostarczenie Polsce 16 mld m<sup>3</sup> gazu w ciągu 8 lat.

**5 lipca** – W Skopie podpisano wynegocjowane przy udziale NATO porozumienia o albańsko-macedońskim zawieszeniu broni (każda strona konfliktu podpisała osobny dokument z NATO).

**10 lipca** – W Jedwabnem odbyły się uroczystości rocznicowe związane z wymordowaniem tamtejszej ludności żydowskiej dokonany w 1941 r. przy udziale miejscowych Polaków. Podczas ceremonii prezydent Kwaśniewski przeprosił za mord „w imieniu swoim i tych Polaków, których sumienie jest poruszone tamtą zbrodnią”.

**11–12 lipca** – Swą pierwszą zagraniczną wizytę od objęcia urzędu złożył w Polsce prezydent Rumunii Ion Iliescu. Tematem jego rozmów z prezydentem Aleksandrem Kwaśniewskim było poszerzenie NATO i stosunki dwustronne.

**24 lipca** – Podczas wizyty w Kosowie prezydent USA George W. Bush przestrzegł miejscowych Albańczyków przed angażowaniem się w konflikt w Macedonii i zapewnił o utrzymaniu amerykańskiej obecności na Bałkanach.

**28 lipca–13 sierpnia** – W Ochrydzie w zachodniej Macedonii odbyły się macedońsko-albańskie negocjacje pokojowe, których wynikiem było podpisanie w obecności sekretarza generalnego NATO oraz Wysokiego Przedstawiciela UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa porozumienia pokojowego poszerzającego prawa ludności albańskiej. Nie będąca stroną porozumienia Armia Wyzwolenia Narodowego (UCK) zapowiedziała jego przestrzeganie.

**14 sierpnia** – W Szczecinie prezydent Aleksander Kwaśniewski i premier Jerzy Buzek spotkali się z kanclerzem Niemiec Gerhardem Schröderem. Rozmowę prezydenta z kanclerzem poświęcono poszerzeniu NATO i UE, a premier Buzek omówił z przywódcą Niemiec przebieg realizacji wypłat odszkodowań dla robotników przymusowych III Rzeszy oraz kwestie gospodarcze.

**21 sierpnia** – Prezydent Albanii Rexhep Mejdani oświadczył, iż „Kosowo powinno stać się niepodległym państwem w ramach ogólnego procesu integracji europejskiej”.

**25 sierpnia** – Na nieformalnym spotkaniu premierów państw Grupy Wyszehradzkiej nad Balatonem wyrażono poparcie dla rozszerzenia NATO o kraje bałtyckie, Słowację i Słowenię. Tematem rozmów były też negocjacje akcesyjne do UE.

**28 sierpnia** – W Warszawie zawarto kontrakt na dostawę 8 transportowców hiszpańskiej firmy CASA dla polskich sił lotniczych.

**3 września** – W Oslo, w obecności premierów Polski – Jerzego Buzka – i Norwegii – Jensa Stoltenberga, podpisano umowę o dostawach norweskiego gazu do Polski. Umowa przewiduje dostarczenie począwszy od 2008 r. 74 mld m<sup>3</sup> gazu w systemie *take or pay*.

**5 września** – W Warszawie, z okazji 10-lecia wznowienia stosunków dyplomatycznych między Polską a Litwą, gościli litewski prezydent, premier oraz szef dyplomacji.

**6 września** – Parlament Macedonii zaaprobował zmiany w konstytucji zwiększające rangę języka albańskiego i udział Albańczyków w lokalnej administracji. Kilkudniowym obradom w Skopie towarzyszyły demonstracje przeciwników reform konstytucyjnych.

**10 września** – Rada Bezpieczeństwa ONZ zniosła ostatecznie sankcje przeciwko Jugosławii, w tym embargo na dostawy broni.

**10 września** – Rząd Węgier zdecydował się na wypożyczenie od Szwecji 12 samolotów JAS-39 Grippen dla swych sił lotniczych.

**18 września** – W Tallinie odbyło się spotkanie prezydentów Polski, Finlandii, Litwy, Łotwy i Estonii, które, pierwotnie poświęcone współpracy regionalnej w rejonie Morza Bałtyckiego oraz sprawom związanym z NATO i UE, służyło głównie omówieniu sytuacji międzynarodowej po atakach terrorystycznych w USA.

**21 września** – Estoński parlament wybrał socjalistę Arnolda Rüütela na prezydenta Estonii.

**23 września** – W Polsce odbyły się wybory parlamentarne, w których zwyciężyła, zdobywając 41% głosów i 216 mandatów, koalicja Sojuszu Lewicy Demokratycznej i Unii Pracy. Premierem rządu, utworzonego przez koalicję SLD–UP wraz z Polskim Stronnictwem Ludowym, został Leszek Miller.

**27 września** – Przywódca Armii Wyzwolenia Narodowego (UCK) Ali Ahmeti ogłosił w wiosce Sipkovicia w zachodniej Macedonii rozwiązanie tej organizacji.

**1–2 października** – Z okazji otwarcia prezentujących polską kulturę „Europaliów 2001” prezydent Aleksander Kwaśniewski złożył wizytę w Belgii, podczas której spotkał się z przewodniczącym Komisji Europejskiej Romano Prodim oraz sekretarzem generalnym NATO George’em Robertsonem.

**5 października** – W Sofii spotkali się prezydenci państw tzw. grupy wileńskiej – aspirujących do NATO 10 krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Gościem szczytu był sekretarz generalny Sojuszu George Robertson, który zapewnił, iż wydarzenia z 11 września nie wpłyną negatywnie na rozszerzenie NATO.

**15 października** – Przy okazji inauguracji Dni Polskiej Nauki i Techniki z wizytą roboczą w Moskwie gościł prezydent Aleksander Kwaśniewski. Tematem jego spotkania z prezydentem Rosji Władimirem Putinem była sytuacja międzynarodowa po 11 września oraz współpraca dwustronna, zwłaszcza w kontekście Kaliningradu.

**23 października** – Z wizytą roboczą przebywał w Polsce premier Belgii Guy Verhofstadt, który odbył rozmowy z prezydentem, premierem i ministrem spraw zagranicznych Polski. Ich tematem było rozszerzenie UE oraz sytuacja międzynarodowa po 11 września.

**24 października** – W swą pierwszą podróż zagraniczną premier Leszek Miller udał się do Berlina, gdzie spotkał się z kanclerzem Niemiec Gerhardem Schröderem. Rozmowy poświęcone były polskiemu członkostwu w UE oraz stosunkom dwustronnym.

**6 listopada** – Z inicjatywy prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego w Warszawie odbyła się konferencja 17 państw Europy Środkowo-Wschodniej na temat walki z terroryzmem. Uczestniczyło w niej 13 prezydentów (Polski, Ukrainy, Litwy, Łotwy, Estonii, Słowacji, Węgier, Rumunii, Chorwacji, Macedonii, Mołdowy, Albanii) oraz wysokiej rangi przedstawiciele Bułgarii, Jugosławii, Czech i Słowenii, a swych obserwatorów przysłały USA, Rosja, Turcja, Białoruś, UE, ONZ, NATO i OBWE. Poprzez łącza satelitarne w obradach uczestniczył prezydent USA. Na zakończenie konferencji przyjęto deklarację oraz plan działania.

**6 listopada** – W Belgradzie administrator Kosowa z ramienia ONZ Hans Haekkerup i wicepremier Serbii Nebojša Čović podpisali tzw. Deklarację Belgradzką, potwierdzającą ważność

postanowień Rezolucji nr 1244 Rady Bezpieczeństwa ONZ w sprawie statusu i przyszłości Kosowa oraz gwarantującą Serbom przyznane im na mocy tej rezolucji prawa.

**11, 18 listopada** – Wybory prezydenckie w Bułgarii wygrał po dwóch turach głosowania przywódca socjalistów Georgi Pyrwanow, który w drugiej turze uzyskał 53,13% głosów i pokonał dotychczasowego prezydenta Petyra Stojanowa (45,87% w drugiej turze).

**12–16 listopada** – Prezydent Aleksander Kwaśniewski odbył wizytę w Gruzji i Armenii. Tematami jego rozmów z przywódcami obu tych państw były sytuacja w regionie, kwestie bezpieczeństwa europejskiego oraz sprawy gospodarcze. Podczas pobytu w Armenii polski przywódca określił jako ludobójstwo dokonaną przez Turków w 1915 r. rzeź Ormian.

**14 listopada** – Premier Leszek Miller ogłosił złagodzenie polskiego stanowiska w negocjacjach akcesyjnych do UE w kwestii obrotu ziemią i przepływu siły roboczej.

**17 listopada** – W Kosowie odbyły się wybory do parlamentu prowincji. Ich zwycięzcą została Demokratyczna Liga Kosowa Ibrahima Rugovy (46,3% głosów) przed Demokratyczną Partią Kosowa Hashima Thaciego (25,5%). Przedstawiciele mniejszości serbskiej uzyskali 11% głosów. Ibrahim Rugova zaapelował do Unii Europejskiej o przyznanie Kosowu niepodległości, ale Wysoki Przedstawiciel UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Javier Solana oraz szef dyplomacji Belgii Luis Michel wykluczyli taką możliwość.

**20–21 listopada** – Prezydent Aleksander Kwaśniewski złożył wizytę w Austrii, gdzie spotkał z prezydentem Thomasem Klestillem oraz kanclerzem Wolfgangiem Schüsselem. Rozmowy poświęcone były problemom polskich negocjacji akcesyjnych do UE oraz intensyfikacji dwustronnych stosunków gospodarczych.

**23 listopada** – W Trieście odbyło się spotkanie szefów rządów 21 państw Inicjatywy Środkowoeuropejskiej poświęcone walce z terroryzmem, sytuacji na Bałkanach oraz kwestiom gospodarczym.

**29 listopada** – W Bratysławie spotkali się szefowie dyplomacji państw Grupy Wyszehradzkiej oraz Słowenii i Austrii. Głównymi tematami spotkań były walka z terroryzmem, integracja z UE oraz pogłębienie współpracy w ramach Grupy.

**29 listopada** – Premierzy Austrii – Wolfgang Schüssel – i Czech – Miloš Zeman podpisali w Brukseli porozumienie w sprawie poprawy bezpieczeństwa elektrowni jądrowej w Temelinie.

**30 listopada** – Premier Czech Miloš Zeman złożył wizytę w Warszawie, podczas której spotkał się z polskim prezydentem i premierem oraz odwiedził Sejm i Senat. Tematem rozmów z polskimi przywódcami była integracja z UE oraz polsko-czeska współpraca gospodarcza.

**3 grudnia** – W Warszawie doszło do spotkania premierów Polski – Leszka Millera – i Hiszpanii – José Marii Aznara. Tematem rozmów były cele rozpoczynającej się 1 stycznia 2002 r. hiszpańskiej prezydencji w UE oraz zagadnienia stosunków dwustronnych.

**5–10 grudnia** – Premier Leszek Miller podczas serii podróży po Europie Zachodniej odwiedził Kwaterę Główną NATO w Brukseli, spotkał się w Luksemburgu z premierami państw Grupy Wyszehradzkiej i Beneluksu oraz złożył wizytę w Paryżu, gdzie o rozszerzeniu UE rozmawiał z premierem Lionelem Jospinem.

**13–17 grudnia** – Minister spraw zagranicznych Włodzimierz Cimoszewicz złożył wizytę w Waszyngtonie. Tematami jego rozmów z sekretarzem stanu Colinem Powellem i doradcą

prezydenta USA ds. bezpieczeństwa Condoleezą Rice były problemy stosunków dwustronnych, walka z terroryzmem i współpraca NATO z Rosją.

**20 grudnia** – Premier Leszek Miller odbył w Moskwie poświęcone współpracy gospodarczej rozmowy z prezydentem Rosji Władimirem Putinem, szefem rządu Michaiłem Kasjanowem oraz przewodniczącymi izb rosyjskiego parlamentu.

**22 grudnia** – W Budapeszcie premierzy Węgier – Viktor Orban – i Rumunii – Adrian Nastase – podpisali porozumienie w sprawie przyjętej w czerwcu 2001 r. przez parlament węgierski Karty Węgry.

**28 grudnia** – Administrator Kosowa z ramienia ONZ Hans Haekkerup zrezygnował ze stanowiska.

### UNIA EUROPEJSKA, NATO I INNE SPRAWY EUROPEJSKIE

**1 stycznia** – Przewodnictwo Unii Europejskiej na 6 miesięcy przejęła Szwecja. Do strefy euro przystąpiła Grecja.

**9 stycznia** – Na wniosek Włoch w Brukseli odbyło się nadzwyczajne spotkanie Rady Północnoatlantyckiej poświęcone skutkom użycia przez siły NATO w Bośni i Hercegowinie oraz Kosowie pocisków ze zubożonym uranem. Podczas obrad nie osiągnięto porozumienia w sprawie postulowanego przez część członków Sojuszu moratorium na tego typu broń.

**14 stycznia** – Wybory prezydenckie w Portugalii wygrał dotychczasowy prezydent, socjalista Jorge Sampaio, uzyskując 55,8% głosów przy frekwencji wynoszącej 50,9%.

**16 stycznia** – Günter Verheugen, komisarz ds. poszerzenia UE, zapowiedział w Brukseli, iż negocjacje akcesyjne z państwami kandydującymi do członkostwa powinny zakończyć się jesienią 2002 r., by przyjęcie nowych członków mogło nastąpić przed wyborami do Parlamentu Europejskiego zaplanowanymi na wiosnę 2004 r.

**31 stycznia** – W Blaesheim koło Strasburga odbył się nieformalny szczyt francusko-niemiecki z udziałem prezydenta, premiera i ministra spraw zagranicznych Francji oraz kanclerza i szefa dyplomacji Niemiec. Rozmowy dotyczyły współpracy obu państw w kontekście reform wewnętrznych i rozszerzenia UE.

**3–4 lutego** – Podczas 37. międzynarodowej konferencji poświęconej zagadnieniom bezpieczeństwa w Monachium sekretarz Rady Bezpieczeństwa Rosji Siergiej Iwanow ostro skrytykował amerykańskie plany budowy systemu obrony przeciwrakietowej (NMD) i rezygnacji z układu ABM. Do planów USA sceptycznie odnieśli się również przedstawiciele europejskich członków NATO.

**13 lutego** – Przedstawiając Parlamentowi Europejskiemu coroczny raport o stanie UE, przewodniczący Komisji Europejskiej Romano Prodi stwierdził, iż „kraje członkowskie zagubiły myśl przewodnią integracji” i muszą jednoznacznie określić swe stanowiska wobec rozwoju wymiaru politycznego i wojskowego UE oraz funkcjonowania Europejskiej Unii Monetarnej.

**19–21 lutego** – Sekretarz generalny NATO George Robertson spotkał się w Moskwie z prezydentem Władimirem Putinem oraz z ministrami spraw zagranicznych i obrony Rosji. Głównymi tematami rozmów były amerykańskie plany budowy systemu NMD oraz rozszerzenie NATO.

Strona rosyjska przedstawiła propozycję budowy ogólnoeuropejskiego systemu obrony przeciwraкетowej o charakterze niestrategicznym. Pytany przez rosyjskich dziennikarzy o możliwość członkostwa Rosji w NATO, Robertson powiedział, iż „nigdy tego nie wykluczał”. Kończąc wizytę, sekretarz generalny otworzył biuro informacyjne Sojuszu w Moskwie, zamknięte w 1999 r.

**20 lutego** – W Wielkiej Brytanii zaobserwowano pierwsze przypadki pryszczycy wśród zwierząt hodowlanych. Mimo wprowadzonego przez UE zakazu eksportu zwierząt i mięsa z Wielkiej Brytanii oraz zdecydowanych kroków brytyjskiego rządu epidemia pryszczycy szybko się rozprzestrzeniła i w marcu jej przypadki odnotowano we Francji, Irlandii i Holandii. Kraje sąsiadujące z Unią i wiele innych (m.in. USA) wprowadziły zakaz eksportu mięsa i zwierząt z krajów UE. Epidemii pryszczycy w Unii opanowano dopiero w maju, po wybiciu m.in. 2 mln sztuk bydła w Wielkiej Brytanii i 800 tys. we Francji.

**23 lutego** – W Camp David doszło do spotkania prezydenta USA George’a W. Busha z premierem Wielkiej Brytanii Tonym Blairem, poświęconego omówieniu rozbieżności amerykańsko-europejskich w kwestiach bezpieczeństwa transatlantyckiego (zwłaszcza wokół projektu NMD) oraz ustaleniu stanowiska wobec Iraku.

**26 lutego** – W Brukseli ministrowie spraw zagranicznych państw UE podpisali ostateczną wersję wynegocjowanego w grudniu 2000 r. w Nicei Traktatu o Unii Europejskiej.

**27 lutego** – W Neustadt i Hambach w Nadrenii-Palatynacie spotkali się przywódcy państw Trójkąta Weimarskiego: prezydenci Polski i Francji oraz kanclerz Niemiec. Rozmowy zdominowały kwestie europejskiej polityki obronnej, rozszerzenia NATO, amerykańskiej inicjatywy NMD oraz stosunków UE z Rosją i Ukrainą.

**27 lutego** – W Brukseli odbyło się spotkanie ministrów spraw zagranicznych państw NATO, po raz pierwszy z udziałem nowego sekretarza stanu USA Colina Powella. Podczas obrad doszło do zbliżenia stanowisk państw członkowskich w sprawie amerykańskiego systemu obrony przeciwraкетowej (NMD), a sekretarz Powell zadeklarował amerykańskie poparcie dla rozwoju europejskiej polityki obronnej.

**4 marca** – W Szwajcarii w referendum na temat przystąpienia do UE ponad 76% głosujących opowiedziało się przeciw wstąpieniu do Unii.

**8 marca** – W Hillsborough pod Belfastem premierzy Wielkiej Brytanii – Tony Blair – i Irlandii – Bertie Ahern odbyli rozmowy z liderami ulsterskich partii politycznych, których celem był kompromis w sprawie rozbrojenia IRA. Nie przyniosły one jednak rezultatów.

**19 marca** – Sekretarz generalny NATO George Robertson zapowiedział podczas rozmów z macedońskim ministrem spraw zagranicznych w Brukseli wzmocnienie ochrony granic między Kosowem i Macedonią, jednakże wykluczył zwiększenie sił KFOR.

**23–24 marca** – W Sztokholmie odbył się szczyt UE, którego tematem były kwestie gospodarcze oraz omówienie sytuacji w Macedonii i Czeczenii z gośćmi spotkania – prezydentem Rosji Władimirem Putinem i Macedonii Borisem Trajkovskim. Spotkanie nie przyniosło jednak znaczących rezultatów, m.in. nie uzgodniono porozumienia w sprawie planowanego systemu nawigacji satelitarnej Galileo. Uczestnicy szczytu zgodzili się jedynie udzielić pomocy Wielkiej Brytanii w walce z epidemią pryszczycy. Tematem spotkania nie były kwestie rozszerzenia UE.

**25 marca** – Państwa skandynawskie (Szwecja, Dania, Finlandia oraz nie należące do UE Norwegia i Islandia) przystąpiły do Umowy z Schengen.

**9 kwietnia** – Podczas spotkania w Luksemburgu ministrowie spraw zagranicznych „15” uznali, iż „Unia Europejska stworzyła warunki do szybkiego postępu negocjacji akcesyjnych, tak aby mogły się one zakończyć w 2002 roku”.

**10 kwietnia** – Holenderski parlament przyjął ustawę legalizującą eutanazję.

**11 kwietnia** – W Ankarze miała miejsce demonstracja, której uczestnicy (w liczbie ponad 70 tys.) protestowali przeciw polityce gospodarczej rządu i domagali się ustąpienia premiera Bülenta Ecevita.

**11 kwietnia** – W Paryżu doszło do spotkania na szczepku ministrów spraw zagranicznych Grupy Kontaktowej (USA, Rosja, Francja, Włochy, Niemcy, Wielka Brytania) do spraw konfliktów w byłej Jugosławii. Uczestnicy spotkania negatywnie wyrazili się o ewentualnej secesji Czarnogóry i podkreślili swe poparcie dla jedności Macedonii. Podczas rozmów podjęto również problemy przeszłości Serbii i KFOR.

**24 kwietnia** – W Wielkiej Brytanii odnotowano pierwszy przypadek pryszczycy u człowieka.

**2–3 maja** – W Korei Północnej gościła delegacja Unii Europejskiej pod przewodnictwem premiera Szwecji Görana Perssona. Jej spotkanie w Phenianie z przywódcą KRL-D Kim Dzong-ilem poświęcone było kwestiom bezpieczeństwa, sprawom gospodarczym oraz procesowi pokojowemu na Półwyspie Koreańskim. Z Phenianu misja UE udała się do Seulu, gdzie została przyjęta przez prezydenta Korei Południowej Kim De-dzunga.

**5 maja** – W Nyköping spotkali się ministrowie spraw zagranicznych państw UE i krajów kandydujących. Tematem rozmów był kalendarz poszerzenia Unii.

**7 maja** – Oficjalnie zaprezentowano opracowany pod kierunkiem kanclerza Gerharda Schrödera dokument programowy niemieckiej SPD, zawierający projekt reform UE. Zmiany obejmowałyby przekształcenie dotychczasowej Rady UE w parlamentarną izbę krajów członkowskich Unii na wzór niemieckiego Bundesratu, poszerzenie kompetencji Komisji Europejskiej oraz przekazanie Parlamentowi Europejskiemu pełnomocnictw do uchwalania budżetu Unii.

**9 maja** – Po amerykańsko-duńskich rozmowach w Kopenhadze władze Danii zgodziły się na rozbudowę amerykańskiej stacji radarowej w Thule na Grenlandii, mającej być elementem systemu obrony przeciwrakietowej (NMD).

**13 maja** – W wyborach parlamentarnych we Włoszech zwyciężyła centroprawicowa koalicja Dom Wolności, uzyskując 368 miejsc w 630-osobowej Izbie Deputowanych oraz 177 mandatów w 315-osobowym Senacie. Lewicowy sojusz „Drzewo Oliwne” zdobył odpowiednio 250 i 125 mandatów. Nowym premierem został Silvio Berlusconi, lider liberalnego ugrupowania Forza Italia wchodzącego w skład koalicji „Dom Wolności”.

**22 maja** – Zgromadzenie Narodowe Francji przyjęło ustawę rozszerzającą autonomię Korsyki.

**26–30 maja** – W Wilnie (po raz pierwszy na terytorium dawnego ZSRR, co spowodowało nieobecność rosyjskich obserwatorów) odbyła się sesja Zgromadzenia Parlamentarnego NATO. Głównymi tematami prac były rozszerzenie Sojuszu, amerykański projekt NMD oraz sytuacja na Bałkanach.

**27 maja** – Wybory parlamentarne na Cyprze wygrała opozycyjna komunistyczna partia AKEL, zdobywając 35,1% głosów. Rządzące Zgromadzenie Demokratyczne (DISY) uzyskało 33,1% głosów.

**28 maja** – Premier Francji Lionel Jospin przedstawił w Paryżu francuskie propozycje dotyczące przyszłego kształtu Unii. Francuski projekt zakładał zachowanie dotychczasowej roli i składu Rady UE, przewidywał możliwość „wzmocnionej współpracy” nie obejmującej wszystkich członków oraz nadawał prawo wyboru przewodniczącego Komisji Europejskiej większości w Parlamencie Europejskim.

**29–30 maja** – W Budapeszcie spotkali się ministrowie spraw zagranicznych państw NATO, którzy omówili zagadnienia stosunków transatlantyckich i planów budowy systemu NMD, sytuacji na Bałkanach oraz utworzenia europejskich sił reagowania. Europejscy członkowie Sojuszu nie poparli amerykańskiego programu NMD, nie osiągnięto także kompromisu w sprawie porozumienia wojskowego między UE a NATO. W drugim dniu spotkania po raz pierwszy doszło do wspólnych obrad szefów dyplomacji państw NATO i UE.

**30 maja** – Niemiecki Bundestag przyjął uchwałę o tzw. pokoju prawnym dla niemieckich firm, umożliwiającą rozpoczęcie wypłat odszkodowań dla robotników przymusowych III Rzeszy.

**7 czerwca** – Wybory parlamentarne w Wielkiej Brytanii wygrała rządząca Partia Pracy, uzyskując 412 mandatów w liczącej 659 członków Izbie Gmin. Konserwatyści zdobyli 166 miejsc, a liberalni demokraci – 52. Frekwencja wyniosła 59% i była najniższa od 1918 r.

**8 czerwca** – W Irlandii odbyło się referendum w sprawie przyjęcia Traktatu z Nicei. Przeciw ratyfikacji traktatu opowiedziało się 54% głosujących przy frekwencji wynoszącej 35%.

**12 czerwca** – We Freiburgu odbył się szczyt niemiecko-francuski z udziałem prezydenta Francji, szefów rządów i ministrów spraw zagranicznych obu państw. Podczas spotkania rozmawiano o rozszerzeniu UE i rozwoju europejskich sił szybkiego reagowania oraz uzgodniono wspólne stanowisko przed szczytem w Göteborgu.

**13 czerwca** – W Brukseli odbył się szczyt NATO z udziałem prezydenta USA, odbywającego swą pierwszą podróż po Europie, rozpoczętą dzień wcześniej wizytą w Hiszpanii. Podczas spotkania dyskutowano o sytuacji w Macedonii, rozszerzeniu Sojuszu, stosunkach NATO–UE i amerykańskim projekcie systemu obrony przeciwrakietowej (NMD). Sekretarz generalny NATO George Robertson zapowiedział, że na szczycie Sojuszu w Pradze w 2002 r. do członkostwa zostanie zaproszone przynajmniej jedno z państw kandydujących.

**14–16 czerwca** – W Göteborgu odbył się szczyt UE, na którym w pierwszym dniu obrad gościł prezydent USA George W. Bush. Jego rozmowy z przywódcami państw europejskich poświęcone były przyszłości Protokołu z Kioto oraz kwestiom gospodarczym, w tym planom nowej rundy negocjacji o liberalizacji handlu. Drugą część spotkania poświęcono podsumowaniu prezydentencji Szwecji oraz rozszerzeniu UE. Ustalono, iż negocjacje z najlepszymi kandydatami należy zakończyć do końca 2002 r., aby uczestniczyli oni w wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2004 r. Obradom towarzyszyły gwałtowne demonstracje przeciwników globalizacji.

**20 czerwca** – Rada Północnoatlantycka wyraziła gotowość NATO do interwencji w Macedonii, uzależniając jednak rozpoczęcie działań od osiągnięcia porozumienia między rządem w Skopie a Albańczykami.

**1 lipca** – Przewodnictwo w Unii Europejskiej na 6 miesięcy objęła Belgia.

**1, 12–13 lipca** – David Trimble, przywódca Partii Ulsterskich Unionistów, złożył dymisję z funkcji pierwszego ministra rządu autonomicznego Irlandii Północnej. Wkrótce (12–13 lipca)

w Belfaście doszło do największych od 3 lat starć między katolikami i protestantami, podczas których rannych zostało ponad 100 policjantów.

**1 sierpnia** – W Hillsborough pod Belfastem przedstawiono nowe brytyjsko-irlandzkie propozycje rządowe w sprawie rozwiązania konfliktu w Irlandii Północnej, uzależniające powodzenie inicjatyw pokojowych od rozbrojenia grup terrorystycznych.

**2 sierpnia** – Trybunał haski ds. zbrodni w byłej Jugosławii skazał bośniackiego Serba gen. Radoslava Krsticia na 46 lat więzienia za ludobójstwo dokonane w Srebrenicy 11 lipca 1995 r.

**10 sierpnia** – Brytyjski minister ds. Irlandii Północnej John Reid zawiesił na 48 godzin działalność samorządu tej prowincji, co pozwoliło przedłużyć czas na negocjacje pokojowe o 6 tygodni. Ze względu na brak postępów w rozmowach do ponownego zawieszenia samorządu Ulsteru doszło 21 września.

**26 sierpnia–26 września** – NATO przeprowadziło w Macedonii operację „Istotne Żniwa”, której celem było rozbrojenie albańskich rebeliantów. W operacji uczestniczyło około 5 tys. żołnierzy. Według Sojuszu operacja zakończyła się pełnym sukcesem.

**5 września** – Podczas szczytu UE–ChRL w Brukseli rozmawiano o współpracy gospodarczej i członkostwie Chin w WTO. W trakcie spotkania przewodniczącego Komisji Europejskiej Romano Prodiego i chińskiego premiera Zhu Rongji poruszono też kwestie łamania praw człowieka w Chinach.

**10 września** – W Norwegii odbyły się wybory parlamentarne. Najwięcej głosów (24,4%) uzyskała dotychczas rządząca Norweska Partia Pracy, rząd utworzyła jednak koalicja centrowprawicowa złożona z Partii Konserwatywnej (21,2% głosów) i Chrześcijańskiej Partii Ludowej (12,5%). Premierem zaprzysiężonego 17 października rządu został Kjell Magne Bondevik, szef Chrześcijańskiej Partii Ludowej.

**12 września, 2 października** – Rada Północnoatlantycka podjęła w Brukseli decyzję, iż w wypadku udowodnienia zewnętrznego względem Sojuszu sprawstwa zamachów terrorystycznych w USA z 11 września ataki te stanowiąc będą agresję przeciwko wszystkim krajom NATO zgodnie z art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego. Dowody zewnętrznej inspiracji i organizacji ataków zostały Radzie przedstawione przez USA 2 października, co spowodowało ostateczne uruchomienie art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego.

**20 września** – Irlandzka Armia Republikańska zapowiedziała wznowienie kontaktów z Międzynarodową Komisją Rozbrojeniową pod przewodnictwem gen. Johna de Chastelaina.

**21 września** – Na nadzwyczajnym szczycie UE w Brukseli przyjęto deklarację uznającą uderzenie odwetowe przeciwko sprawcom zamachów z 11 września za uprawnione i potwierdzającą prawo uczestniczenia w nim (także militarnego) każdego kraju UE. Zdecydowano też o wzmoczeniu i usprawnieniu działań UE w ramach zwalczania terroryzmu.

**24–29 września** – W państwach Bliskiego Wschodu (Arabii Saudyjskiej, Jordanii, Syrii, Iranie i Egipcie) gościła misja UE złożona z Wysokiego Przedstawiciela UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, komisarza ds. stosunków zewnętrznych oraz ministrów spraw zagranicznych Belgii i Hiszpanii. Jej celem było nakłonienie państw regionu do współpracy w walce z terroryzmem.

**26 września** – Po zakończeniu operacji „Istotne Żniwa” siły NATO rozpoczęły w Macedonii działania pod kryptonimem „Rudy Lis”, mające służyć ochronie cywilnych obserwatorów UE i OBWE.

**27 września** – Podczas wizyty w Berlinie premier Włoch Silvio Berlusconi oświadczył, iż „trzeba utrzymać przekonanie o wyższości cywilizacyjnej Zachodu nad islamem”. Szef rządu przewodzącej Unii Belgii Guy Verhofstadt i rzecznik Komisji Europejskiej stanowczo odciepli się w imieniu UE od wypowiedzi Berlusconiego.

**17 października** – W Luksemburgu Rada UE zdecydowała o zaferowaniu Afganistanowi 320 mln euro pomocy humanitarnej oraz zapowiedziała zawarcie z Iranem, Pakistanem i ewentualnie z innymi krajami sąsiedzkimi Afganistanu umów o współpracy na rzecz stabilizacji w regionie.

**19–20 października** – W Gandawie odbył się szczyt Unii Europejskiej, podczas którego rozmawiano o operacji antyterrorystycznej w Afganistanie, pomocy humanitarnej dla ludności tego państwa oraz rozszerzeniu UE. Spotkanie przywódców całej „15” poprzedziły trójstronne konsultacje szefów rządów Niemiec, Francji i Wielkiej Brytanii.

**23–24 października** – Międzynarodowa Komisja Rozbrojeniowa w Irlandii Północnej wydała komunikat potwierdzający rozpoczęcie przez IRA przekazywania jej swych arsenałów. W odpowiedzi rząd w Londynie zapowiedział rozpoczęcie demilitaryzacji Ulsteru.

**4 listopada** – W Londynie z inicjatywy premiera Tony’ego Blaira odbył się nieformalny szczyt państw zachodnioeuropejskich z udziałem szefów rządów Wielkiej Brytanii, Francji, Niemiec, Włoch, Hiszpanii, Belgii i Holandii oraz Wysokiego Przedstawiciela UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. Tematem spotkania było zaangażowanie państw europejskich w kampanię antyterrorystyczną w Afganistanie. Przywódcy krajów UE nie uczestniczący w spotkaniu ostro skrytykowali posunięcia premiera Blaira.

**5 listopada** – W Brukseli odbyła się konferencja z udziałem przedstawicieli państw UE oraz krajów basenu Morza Śródziemnego. Rozmawiano o stworzeniu do 2010 r. strefy wolnego handlu Euromed, pomocy gospodarczej UE dla państw regionu oraz sytuacji na Bliskim Wschodzie.

**6 listopada** – Zgromadzenie autonomiczne Irlandii Północnej ponownie wybrało lidera Partii Ulsterskich Unionistów Davida Trimble’a na premiera prowincji.

**13 listopada** – Komisja Europejska opublikowała raport na temat stanu przygotowań krajów kandydujących do członkostwa w UE, w którym wskazała 10 państw mających szansę na wejście do Unii 1 stycznia 2004 r.

**15 listopada** – Komisarz ds. poszerzenia UE Günter Verheugen powiedział, iż zjednoczenie Cypru przestało być warunkiem jego przyjęcia do Unii.

**17, 21–23 listopada** – Premier Wielkiej Brytanii Tony Blair zaproponował w listach do przywódców pozostałych członków Sojuszu Atlantyckiego powołanie nowej Rady NATO–Rosja, wyposażonej w kompetencje decyzyjne i zdolnej do podejmowania wspólnych działań o charakterze misji pozatraktatowych (tzn. nie objętych zapisami art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego). Inicjatywa premiera Wielkiej Brytanii spotkała się w pozostałych państwach NATO oraz w Rosji z zainteresowaniem i była głównym tematem rozmów sekretarza generalnego NATO z rosyjskim prezydentem oraz ministrami obrony i spraw zagranicznych podczas jego roboczej wizyty w Moskwie (21–23 listopada).

**20 listopada** – Podczas brytyjsko-hispańskich rozmów w Barcelonie na temat przyszłości Gibraltaru zdecydowano, iż negocjacje te zostaną zakończone do lata 2002 r., a ostateczną decyzję poprzedzi referendum wśród mieszkańców Gibraltaru.

**20 listopada** – Przedterminowe wybory parlamentarne w Danii przyniosły zwycięstwo Partii Liberalnej, która zdobyła 31,3% głosów, podczas gdy rządzący dotąd socjaldemokraci uzyskali 29,1%. Zwycięskie ugrupowanie utworzyło wraz z Konserwatywną Partią Ludową (9,1% głosów) i przy poparciu pozostającej poza koalicją Duńskiej Partii Ludowej (12%) mniejszościowy rząd, na którego czele stanął przywódca PL Anders Fogh Rasmussen.

**23 listopada** – W Nantes odbył się szczyt niemiecko-francuski z udziałem prezydenta i premiera Francji oraz kanclerza Niemiec. Podczas spotkania omówiono kwestie poszerzenia UE oraz współpracy państw „15” w ramach III filaru.

**3–4 grudnia** – W Bukareszcie odbyło się spotkanie Rady Ministrów Spraw Zagranicznych OBWE, poświęcone problemom walki z terroryzmem oraz omówieniu dokonań OBWE w ostatnim roku. Na zakończenie spotkania przyjęto Plan Działań OBWE w zakresie Zwalczenia Terroryzmu.

**4 grudnia** – W rezydencji szefa misji ONZ na Cyprze na tzw. zielonej linii oddzielającej grecką i turecką część wyspy, w obecności wysłannika sekretarza generalnego ONZ na Cypr Alfreda de Soto, odbyło się spotkanie przywódców greckiej ludności wyspy – GłaŃkosa Kleridisa – i cypryjskich Turków – Raufa Denktasza. Podczas rozmów ustalono, iż bezpośrednie negocjacje na temat zakończenia podziału Cypru rozpoczną się w styczniu 2002 r.

**6 grudnia** – W Brukseli ministrowie spraw zagranicznych państw NATO i Rosji postanowili o zacieśnieniu współpracy w zakresie działań pozatraktatowych Sojuszu oraz ustalili termin powołania nowej Rady NATO–Rosja na maj 2002 r.

**14–15 grudnia** – W Laeken odbył się szczyt UE, którego uczestnicy omawiali kwestię poszerzenia i reform wewnętrznych Unii oraz jej zaangażowania w wojskową operację w Afganistanie. Postanowiono, iż rozszerzenie UE nastąpi w 2004 r., wskazując 10 państw jako potencjalnych członków. Zdecydowano również o utworzeniu Konwentu do opracowania planu reform, którego przewodniczącym został były prezydent Francji Valéry Giscard d’Estaing. W Konwencie uczestniczyć będą (choć bez prawa głosu) przedstawiciele państw kandydujących. Podczas spotkania podjęto decyzję o wysłaniu do Afganistanu sił interwencyjnych liczących 3–4 tys. żołnierzy ze wszystkich państw członkowskich (także neutralnych) oraz o zacieśnieniu współpracy w ramach III filaru UE.

**28 grudnia** – Rada UE przedstawiła w Brukseli listę 13 organizacji terrorystycznych, których działalność została zakazana na terytorium państw członkowskich.

## WSPÓLNOTA NIEPODLEGŁYCH PAŃSTW

**3 stycznia** – Amerykański dziennik „The Washington Times” poinformował, powołując się na dane służb wywiadowczych USA, iż w obwodzie kaliningradzkim rozmieszczono taktyczną broń nuklearną. Ministerstwo Obrony Rosji zaprzeczyło tym doniesieniom.

**9 stycznia** – W Baku spotkali się prezydenci Rosji – Władimir Putin – oraz Azerbejdżanu – Gejdar Alijew, którzy podpisali wspólną deklarację w sprawie wzajemnego uznania praw do dna Morza Kaspijskiego.

**15 stycznia** – Prezydent Białorusi Aleksandr Łukaszenka przeprowadził w Moskwie rozmowy z prezydentem Władimirem Putinem oraz premierem Michaiłem Kasjanowem na temat pogłębienia układu związkowego między obu krajami.

**17 stycznia** – W Nowym Jorku na wniosek Szwajcarii aresztowano podejrzanego o udział w aferach korupcyjnych Pawła Borodina, sekretarza Związku Białorusi i Rosji, który przybył do USA na uroczystość zaprzysiężenia prezydenta George'a W. Busha. Aresztowanie spotkało się z krytyką ze strony Rosji i Białorusi, jednak już 24 stycznia premier Rosji Michaił Kasjanow mianował (bez porozumienia z rządem białoruskim) następcę Borodina – Igora Seliwanowa.

**19 stycznia** – Prezydent Ukrainy Leonid Kuczma zdymisjonował podejrzaną o oszustwa podatkowe, korupcję i fałszowanie dokumentów wicepremier Julię Tymoszenko, liderkę niechętniej prezydentowi partii „Ojczyzna”.

**22 stycznia** – Prezydent Rosji Władimir Putin zapowiedział redukcję sił federalnych w Czeczenii do poziomu 15 tys. żołnierzy regularnej armii oraz 7 tys. członków sił specjalnych, jednocześnie przekazując dowództwo nad operacją szefowi Federalnej Służby Bezpieczeństwa Nikolajowi Patruszewowi.

**25 stycznia** – Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy przywróciło Rosji utracone w kwietniu 2000 r. w związku z sytuacją w Czeczenii prawo głosu w Radzie oraz podjęło decyzję o przyjęciu Armenii i Azerbejdżanu do tej organizacji.

**31 stycznia** – Rada Bezpieczeństwa ONZ podjęła decyzję o przedłużeniu misji obserwacyjnej w Gruzji o 6 miesięcy.

**1 lutego** – Na konferencji rozbrojeniowej w Genewie minister spraw zagranicznych Rosji Igor Iwanow zaproponował podpisanie przez Rosję traktatu START III, redukcję rosyjskiego strategicznego arsenału nuklearnego do poziomu 1500 głowic oraz rozpoczęcie nowej rundy rozmów rozbrojeniowych Rosja–USA. Realizację tego programu strona rosyjska uzależniała od utrzymania w mocy układu ABM z 1972 r.

**11–12 lutego** – W Dniepropietrowsku prezydent Ukrainy Leonid Kuczma spotkał się z prezydentem Rosji Władimirem Putinem. Rozmowy poświęcone były przede wszystkim kwestiom gospodarczym, m.in. kooperacji w dziedzinie przemysłu raketowego, lotniczego i zbrojeniowego oraz planom ponownej integracji systemów energetycznych obu państw.

**14 lutego** – W Moskwie i Kaliningradzie gościła delegacja UE złożona ze szwedzkiej minister spraw zagranicznych Anny Lindh, Wysokiego Przedstawiciela UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Javiera Solany i komisarza ds. stosunków zewnętrznych Chrisa Patteny. Wizyta ta zapoczątkowała rosyjsko-unijne konsultacje na temat zasad współpracy po rozszerzeniu UE na wschód, zwłaszcza w kontekście obwodu kaliningradzkiego.

**25 lutego** – W Mołdowie odbyły się wybory parlamentarne, których zwycięzcą została, uzyskując 49,8% głosów i 70 ze 100 mandatów, Partia Komunistów Mołdowy. Do parlamentu weszły jeszcze dwa ugrupowania: Sojusz Braghisa (19 mandatów) i Chrześcijańsko-Demokratyczna Partia Ludowa (11 mandatów).

**28 lutego** – W Rostowie nad Donem rozpoczął się proces dwóch rosyjskich oficerów oskarżanych o zbrodnie popełnione podczas wojny w Czeczenii. W tym samym czasie z wizytą w Czeczenii przebywał komisarz Rady Europy ds. praw człowieka Alvaro Gil-Robles, który stwierdził „poprawę sytuacji i chęć zmiany na lepsze”.

**9 marca** – W Kijowie doszło do największej od początku roku demonstracji przeciwników prezydenta Leonida Kuczmy, w której uczestniczyło około 10 tys. osób. W wyniku starć z policją aresztowano ponad 200 demonstrantów. Kryzys polityczny trwał od listopada 2000 r.,

kiedy to opublikowano nagrania wskazujące na zaangażowanie prezydenta Leonida Kuczmy w morderstwo dziennikarza Georgija Gongadze.

**12 marca** – W Moskwie doszło do spotkania prezydentów Iranu – Mohammada Chatamiego – i Rosji – Władimira Putina. Jego efektem było podpisanie przez przywódców obu państw układu o podstawach wzajemnych stosunków i zasadach współpracy oraz decyzja o wznowieniu eksportu rosyjskiej broni (w tym techniki raketowej) do Iranu.

**13 marca** – Rozpoczęto stopniowe wycofywanie z Czeczenii regularnych jednostek wojskowych nie wchodzących w skład Północnokaukaskiego Okręgu Wojskowego.

**25 marca** – W Mineralnych Wodach i Essenturi w Kraju Stawropolskim oraz w Karaczejewo-Czerkiesji na północnym Kaukazie doszło do zamachów bombowych, w których wyniku zginęły 22 osoby, a około 140 zostało rannych. O dokonanie ataków władze Rosji oskarżyły czeczeńskich separatystów.

**3–6 kwietnia** – Z inicjatywy OBWE w Key West na Florydzie odbyły się negocjacje na temat zakończenia konfliktu o Górny Karabach z udziałem prezydentów Armenii (Roberta Koczarianiana) i Azerbejdżanu (Gejdara Alijewa) oraz przedstawicieli Francji, Rosji i USA w roli mediatorów. Rozmowy określono jako „bardzo owocne”, mimo że nie przyniosły konkretnych rezultatów.

**4 kwietnia** – Parlament Mołdowy wybrał przywódcę partii komunistycznej Władimira Woronina na prezydenta tego kraju. Na Woronina zagłosowało 71 ze 100 deputowanych.

**9–10 kwietnia** – W Sankt Petersburgu odbyły się rosyjsko-niemieckie konsultacje z udziałem prezydenta Władimira Putina i kanclerza Gerharda Schrödera. Ich głównymi tematami były problemy bezpieczeństwa europejskiego, polityka obu państw wobec USA, sytuacja w Czeczenii oraz problem rosyjskiego zadłużenia wobec Niemiec.

**20 kwietnia** – Komisja Praw Człowieka ONZ przyjęła na wniosek Unii Europejskiej rezolucję potępiającą „nieproporcjonalne użycie siły” przez armię i siły bezpieczeństwa Rosji w Czeczenii.

**26 kwietnia** – Rada Najwyższa Ukrainy przyjęła stosunkiem głosów 263 do 69 wotum nieufności wobec premiera Wiktora Juszczenki. Głosowaniu towarzyszyła kilkudziesięcioletnia demonstracja zwolenników dotychczasowego szefa rządu. Następcą Juszczenki został Anatolij Kinach, wybrany na to stanowisko 29 maja.

**4 maja** – Rosyjski minister obrony Siergiej Iwanow oznajmił w Groznym, iż „po wycofaniu 5 tys. żołnierzy Rosja nie planuje kolejnych redukcji swych sił w tym regionie”.

**14 maja** – Prezydent Ukrainy Leonid Kuczma powiedział, iż śledztwo w sprawie zabójstwa dziennikarza Georgija Gongadze „w zasadzie zaprzecza politycznemu charakterowi sprawy”.

**15–22 maja** – W dorzeczu Leny we wschodniej Syberii powódź zniszczyła 30-tysięczne miasto Leńsk i zagroziła stolicy regionu Jakuckowi. Na zagrożonych terenach wprowadzono stan wyjątkowy.

**25 maja** – Prezydenci Rosji, Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu, Tadżykistanu i Armenii przyjęli w Erewanie deklarację o utworzeniu systemu bezpieczeństwa zbiorowego oraz zapowiedzieli powstanie wspólnych sił szybkiego reagowania. Zadeklarowali również intensyfikację przeciwdziałania terroryzmowi w regionie euroazjatyckim.

**1 czerwca** – W Mińsku odbyło się spotkanie prezydentów 11 państw WNP. Efektem szczytu było 10 porozumień, w tym o utworzeniu wspólnego centrum antyterrorystycznego, zwalczaniu piractwa komputerowego i redukcji personelu WNP.

**4 czerwca** – Dowódca Północnokaukaskiego Okręgu Wojskowego gen. Giennadij Troszew zażądał w wywiadzie dla pisma „Izwestia” przywrócenia kary śmierci i publicznych egzekucji „czeczeńskich terrorystów”.

**4 czerwca** – Parlamentarzyści Rosji, Białorusi i Ukrainy powołali w Grodnie międzyparlamentarną organizację Związek Ukrainy, Białorusi i Rosji (ZUBR), której celem jest doprowadzenie do poszerzenia ZBiR-u o Ukrainę.

**15 czerwca** – Po dwuletniej przerwie otwarto w Czeczenii (w Znamienskoje) biuro misji OBWE.

**23–27 czerwca** – Papież Jan Paweł II odbył pielgrzymkę na Ukrainę, podczas której kilkakrotnie spotkał się z prezydentem Leonidem Kuczumą. Wizyta ta spotkała się ze stanowczym sprzeciwem patriarchatu Rosji.

**1 lipca** – Rosja nie wypełniła rosyjsko-gruzińskiego porozumienia w sprawie Abchazji z 1999 r. i nie wycofała wojsk z całego obszaru Gruzji, pozostawiając swe oddziały w Abchazji.

**2 lipca** – Prezydent Rosji Władimir Putin i goszczący w tym kraju prezydent Francji Jacques Chirac opowiedzieli się za utrzymaniem w mocy wszystkich dotychczasowych porozumień rozbrojeniowych, także układu ABM.

**16 lipca** – Prezydenci ChRL – Jang Zemin – oraz Rosji – Władimir Putin podpisali w Moskwie Układ o dobrym sąsiedztwie, przyjaźni i współpracy, który potwierdza brak wzajemnych pretensji terytorialnych i zobowiązuje strony do niestosowania siły we wzajemnych stosunkach oraz do redukcji sił w rejonach granicznych. Przywódcy obu państw wydali także wspólne oświadczenie, w którym negatywnie ocenili amerykańskie plany budowy systemu NMD i zmian w układzie ABM i opowiedzieli się za redukcją strategicznych broni ofensywnych oraz stworzeniem globalnego systemu zapobiegania proliferacji techniki raketowej. Wizyta w Rosji (15–18 lipca) była częścią europejskiej podróży chińskiego prezydenta po Europie, podczas której odwiedził on także Białoruś, Mołdowę, Ukrainę i Malte.

**21 lipca** – W Kijowie prezydent Leonid Kuczma oraz przywódca ChRL Jang Zemin przyjęli wspólną deklarację na temat stosunków dwustronnych, zawierającą jednoznaczne uznanie przez Ukrainę Tajwanu za część Chin oraz przyjmującą układ ABM za „podstawę międzynarodowego ładu strategicznego”.

**25 lipca** – W swej rezydencji pod Witebskiem prezydent Białorusi Aleksandr Łukaszenka gościł przywódców Rosji – Władimira Putina – i Ukrainy – Leonida Kuczumą. Tematem spotkania były kwestie integracji w ramach WNP, współpracy regionalnej i przygranicznej.

**26–27 lipca** – Po zamordowaniu dziennikarza Georgi Sanaja w Tbilisi doszło do ulicznych protestów, a prezydent Eduard Szewardnadze odwołał wizytę w Azerbejdżanie, podczas której miał podpisać porozumienie o budowie ropociągu z Baku do tureckiego portu Ceyhan.

**1–2 sierpnia** – W Soczi odbył się nieformalny szczyt WNP z udziałem przywódców Rosji, Białorusi, Mołdowy, Armenii, Azerbejdżanu, Uzbekistanu, Kazachstanu, Kirgistanu, Tadżykistanu i Ukrainy. Pierwszy dzień wypełniły rozmowy dwustronne prezydenta Rosji z pozostałymi

uczestnikami szczytu, w trakcie walnego spotkania natomiast omawiano sposoby uczczenia dziesięciolecia WNP.

**4 sierpnia** – Po dziesięciodniowej podróży koleją transsyberyjską do Moskwy przybył przywódca Korei Północnej Kim Dzong-il. Tematami jego rozmów z prezydentem Rosji Władimirem Putinem były program raketowy Phenianu oraz współpraca dwustronna. Przywódcy obu państw podpisali też deklarację na temat sytuacji na Półwyspie Koreańskim.

**23 sierpnia** – W obchodach dziesiątej rocznicy niepodległości Ukrainy w Kijowie uczestniczyli prezydenci Polski, Rosji, Ukrainy i Macedonii. Podczas odbytych przy tej okazji rozmów Aleksandra Kwaśniewskiego z Władimirem Putinem poruszono problemy w stosunkach dwustronnych, zwłaszcza związane z Kaliningradem.

**9 września** – Wybory prezydenckie na Białorusi wygrał Aleksandr Łukaszenka, na którego według źródeł oficjalnych oddano 75,6% głosów przy frekwencji wynoszącej 83,9%. Drugie miejsce zajął kandydat opozycji Uładzimir Hańczaryk, zdobywając 15,4% głosów. Unia Europejska uznała wybory na Białorusi za niedemokratyczne, a samego prezydenta Łukaszenkę za *persona non grata*. Uroczystość zaprzysiężenia Łukaszenki (20 września) zbojkotowały USA.

**11 września** – W Jałcie odbył się V szczyt Ukraina–Unia Europejska. W rozmowach prezydenta Ukrainy Leonida Kuczmy z członkami delegacji UE – premierem Belgii Guy Verhofstadtem, przewodniczącym Komisji Europejskiej Romano Prodim i Wysokim Przedstawicielem UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Javierem Solaną poruszono kwestie współpracy politycznej i gospodarczej oraz rozwoju demokracji na Ukrainie.

**14 września** – Prezydent Władimir Putin złożył wizytę w Armenii, gdzie wraz z przywódcą tego kraju Robertem Koczarianem podpisał porozumienie o współpracy gospodarczej do 2010 r.

**17 września** – Bojownicy czeczeńscy zaatakowali Gudermes i Argun, największe obok Groznego miasta Czeczenii. W Grozным zestrzelono rosyjski helikopter, w którym zginęło 10 osób, w tym dwóch generałów.

**22–27 września** – Papież Jan Paweł II odbył pielgrzymkę do Kazachstanu i Armenii.

**24 września, 24 października** – Prezydent Rosji Władimir Putin w orędziu telewizyjnym zaproponował czeczeńskim bojownikom amnestię oraz podjęcie rozmów na temat zakończenia konfliktu pod warunkiem złożenia broni w ciągu 72 godzin. Po upływie wyznaczonego terminu władze rosyjskie potwierdziły dalszą aktualność propozycji. Miesiąc później Ahmed Zakajew, przedstawiciel prezydenta Czeczenii Asłana Maschadowa, wyraził w telefonicznej rozmowie z reprezentującym prezydenta Putina Wiktorem Kazancewem chęć podjęcia rozmów na temat warunków złożenia broni.

**1–3 października** – Prezydent Rosji Władimir Putin złożył wizytę w Belgii, gdzie uczestniczył w szczycie Rosja–UE, na którym podjęto decyzję o regularnych konsultacjach w sprawach bezpieczeństwa między UE a Rosją oraz przyjęto deklarację o współpracy w zwalczaniu terroryzmu. Tematem rozmów były także kwestie gospodarcze (m.in. członkostwo Rosji w WTO i eksport energii do UE) oraz sytuacja w Czeczenii. Władimir Putin spotkał się również z sekretarzem generalnym NATO George'em Robertsonem.

**4 października** – Rosyjski samolot pasażerski Tu-154 z 78 osobami na pokładzie został omyłkowo zastrzelony nad Morzem Czarnym podczas ukraińskich ćwiczeń wojskowych.

**5 października** – Prezydent Uzbekistanu Islam Karimow podczas rozmowy w Taszkencie z sekretarzem obrony USA Donaldem Rumsfeldem wyraził zgodę na wykorzystanie przez wojska amerykańskie jednej z uzbeckich baz lotniczych do operacji humanitarnych i ratunkowych oraz na współpracę wywiadów obu państw.

**8–13 października** – W Wąwozie Kodorskim w Abchazji wznowiono walki między oddziałami abchaskimi i gruzińskimi wspieranymi przez bojowników czeczeńskich, w trakcie których zestrzelony został śmigłowiec misji obserwacyjnej ONZ. Zginęło 9 osób, w tym szef sztabu misji Laszlo Torok. Dzień później (9 października) w tym samym rejonie doszło do bombardowań lotniczych miejscowych wsi. Abchaskie władze w Suchumi oskarżyły Gruzinów o wspieranie międzynarodowego terroryzmu czeczeńskiego oraz o przeprowadzenie nalotów, rząd Gruzji z kolei odpowiedzialnością za bombardowania obarczył wojska rosyjskie. Moskwa wyraziła zaniepokojenie wzrostem napięcia w Abchazji, spowodowanym w jej opinii działaniami władz w Tbilisi. Gruzjińskie ministerstwo spraw zagranicznych 12 października uznało pobyt sił pokojowych WNP za nielegalny i zażądało ich wycofania w ciągu 3 miesięcy, a prezydent Eduard Szewardnadze zaapelował o przybycie w ich miejsce w rejon konfliktu wojsk międzynarodowych. W odpowiedzi władze Abchazji wystąpiły o przyjęcie do Federacji Rosyjskiej.

**17 października** – Szef rosyjskiego sztabu generalnego Anatolij Kwasznin ogłosił, iż 1 stycznia 2002 r. rozpocznie się likwidacja rosyjskich baz: morskiej w Cam Ranh w Wietnamie oraz podśluchu elektronicznego w Lourdes na Kubie.

**1 listopada** – Prezydent Gruzji Eduard Szewardnadze zdymisjonował pod presją demonstracji ulicznych rząd Gruzji i zaproponował na stanowisko premiera Asłana Abachidzego, dotychczasowego prezydenckiego pełnomocnika ds. Abchazji.

**14 listopada** – Wojska rosyjskie zakończyły wycofywanie ciężkiego sprzętu z Naddniestrza, pozostawiając tam 1500 żołnierzy, którzy zgodnie z ustaleniami szczytu OBWE w Stambule z 1999 r. mają być ewakuowani do końca 2002 r.

**15 listopada–24 grudnia** – W stolicy Dagestanu Machaczkałe odbył się proces czeczeńskiego dowódcy Salmana Radujewa, oskarżanego o zorganizowanie zamachów terrorystycznych w Kizlarze i Pierwomajskoje w 1996 r. Proces zakończył się uznaniem Radujewa za winnego kierowania grupą terrorystyczną i skazaniem go na dożywocie.

**18 listopada** – W Moskwie doszło do spotkania Ahmeda Zakajewa, pełnomocnika prezydenta Czeczenii Asłana Maschadowa, z przedstawicielem prezydenta Rosji w Południowym Okręgu Federalnym Wiktorem Kazancewem. Tematem rozmów były warunki i termin złożenia broni przez Czeczenów.

**30 listopada** – Dla uczczenia dziesięciolecia istnienia odbył się w Moskwie szczyt Wspólnoty Niepodległych Państw, w którym uczestniczyli prezydenci wszystkich państw członkowskich. Spotkanie służyło podsumowaniu dotychczasowej działalności organizacji. Podczas szczytu prezydenci Rosji i Gruzji odbyli rozmowę w cztery oczy w sprawie konfliktu abchaskiego.

**7 grudnia** – Sekretarz Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy Jewhen Marczuk oświadczył w Mińsku, iż jego kraj nie zamierza przystąpić do układu o kolektywnym bezpieczeństwie WNP oraz innych sojuszy wojskowych.

**14 grudnia** – Podczas spotkania w Charkowie prezydenci Rosji – Władimir Putin – oraz Ukrainy – Leonid Kuczma uzgodnili wzmoczenie wspólnych wysiłków na rzecz przyjęcia do

WTO oraz intensyfikację współpracy gospodarczej. Prezydent Kuczma przy okazji spotkania powiedział, iż władze USA miały „moralne prawo” odstąpić od układu ABM.

**27 grudnia** – W Moskwie spotkali się prezydenci Białorusi – Aleksandr Łukaszenka – i Rosji – Władimir Putin. Rozmowy dotyczyły stosunków gospodarczych, ale nie poruszono tematu dalszej integracji w ramach ZBiR.

### SPRAWY GLOBALNE I POZAEUROPEJSKIE

**1 stycznia** – Niestalymi członkami Rady Bezpieczeństwa ONZ zostały Kolumbia, Irlandia, Mauritius, Norwegia, Singapur, zastępując Argentynę, Kanadę, Malezję, Namibię i Holandię.

**2–3, 8 stycznia** – Podczas rozmów prezydenta USA Billa Clintona i przywódcy Autonomii Palestyńskiej Jasera Arafata w Waszyngtonie lider Palestyńczyków zaakceptował „z pewnymi zastrzeżeniami” amerykański plan pokojowego rozwiązania konfliktu bliskowschodniego. 8 stycznia władze palestyńskie odrzuciły jednak amerykański projekt jako „nie gwarantujący narodowi palestyńskiemu jego niezbywalnych praw”.

**6 stycznia** – W wyborach parlamentarnych w Tajlandii zwyciężyło, uzyskując 248 miejsc w 500-osobowej Izbie Reprezentantów, ugrupowanie *Thai Rak Thai* („Tajowie Kochają Tajlandię”). Nowym premierem został jego przywódca, miliarder Thaksin Shinawatra.

**11–27 stycznia** – W Erez w Strefie Gazy wznowiono palestyńsko-izraelskie negocjacje pokojowe. Szef izraelskiego rządu Ehud Barak zawiesił je jednak 27 stycznia ze względu na zbliżające się wybory premiera w Izraelu.

**13–14 stycznia** – W Kobe odbyło się spotkanie ministrów finansów państw ASEM (krajów UE, ASEAN oraz Chin, Japonii i Korei Południowej), na którym postanowiono zintensyfikować współpracę gospodarczo-walutową oraz poparto członkostwo wszystkich uczestników ASEM w WTO.

**16–24 stycznia** – W Demokratycznej Republice Konga podczas nieudanego wojskowego zamachu stanu zginął prezydent DRK Laurent Desire Kabila. Władzę w kraju przejął jego syn, naczelny dowódca armii gen. Joseph Kabila, obejmując oficjalnie urząd prezydenta 24 stycznia.

**20 stycznia** – Pod presją masowych demonstracji ustąpił ze stanowiska oskarżany o korupcję prezydent Filipin Joseph Estrada. Władzę w kraju przejęła dotychczasowa wiceprezydent Gloria Macapagal Arroyo.

**20 stycznia** – George W. Bush został zaprzysiężony w Waszyngtonie jako 43. prezydent USA.

**25–30 stycznia** – W szwajcarskim Davos odbyło się 31. Światowe Forum Ekonomiczne. Głównymi tematami rozmów były protesty przeciw globalizacji oraz szanse budowy pokoju na Bliskim Wschodzie i Bałkanach. W trakcie prac Forum przedstawiono też plan gospodarczego ożywienia Afryki. Obradom towarzyszyły demonstracje przeciwników globalizacji.

**26, 28 stycznia** – W Indiach, w stanie Gudżarat, miały miejsce trzęsienia ziemi o sile 7,6 i 6 stopni w skali Richtera. Zginęło około 30 tys. osób, a blisko 700 tys. zostało pozbawionych domostw.

**31 stycznia** – W Camp Zeist w Holandii ogłoszono wyrok w sprawie zamachu na samolot amerykańskich linii Pan Am nad Lockerbie w 1988 r. Jednego z oskarżonych – byłego agenta tajnych służb libijskich Abdelbaseta Ali Mohameda al-Megrahiego – skazano na dożywocie,

drugiego – Al-Amina Khalifa Fhimaha – uniewinniono. Libia zażądała natychmiastowego zniesienia nałożonych na nią w związku ze sprawą Lockerbie sankcji ONZ.

**6 lutego** – W Izraelu w bezpośrednich wyborach na szefa rządu zwyciężył, uzyskując 62,4% oddanych głosów, przewodzący partii Likud Ariel Szaron. Jego rywal, lider Partii Pracy i dotychczasowy premier Ehud Barak, otrzymał 37,6% głosów.

**9 lutego** – Prezydent Kolumbii Andres Pastrana oraz przywódca Kolumbijskich Rewolucyjnych Sił Zbrojnych Manuel Marulanda (FARC) podczas spotkania w Los Pozos podjęli decyzję o wznowieniu negocjacji pokojowych.

**9 lutego** – W pobliżu hawajskiej wyspy Oahu doszło do kolizji amerykańskiego atomowego okrętu podwodnego i japońskiego szkoleniowego kutra rybackiego. W jej wyniku jednostka japońska zatonała wraz z 9 członkami załogi (pozostałych 26 uratowano). Winna kolizji była strona amerykańska. Wydarzenie to spowodowało ochłodzenie stosunków japońsko-amerykańskich oraz spadek zaufania społecznego do rządu Japonii.

**14–15 lutego** – W Bahrajnie przeprowadzono referendum w sprawie reform ustrojowych. Za zmianami, obejmującymi wprowadzenie wielopartyjności, niezawisłość sądów, nadanie kobietom prawa głosu i sprawowania urzędów oraz utworzenie stanowiska rzecznika praw obywatelskich, opowiedziało się 98,4% głosujących.

**16, 22 lutego** – Lotnictwo amerykańskie i brytyjskie zbombardowało pozycje irackiej obrony przeciwlotniczej w okolicach Bagdadu i w północnej części Iraku, wchodzącej w skład strefy zakazu lotów.

**18 lutego** – W indonezyjskim stanie Kalimantan na Borneo wybuchły trwające do początku marca zamieszki na tle etnicznym, podczas których rdzenni mieszkańcy wyspy – Dajakowie, dokonywali czystek wśród muzułmańskich przesiedleńców z Madury. Zginęło co najmniej 1000 osób. Siły porządkowe i armia indonezyjska reagowały opieszale.

**20 lutego, 22 marca** – Wieloletni funkcjonariusz FBI Robert Hanssen został aresztowany pod zarzutem szpiegostwa na rzecz Rosji. W następstwie zatrzymania Hanssena USA wydalily 50 dyplomatów rosyjskich, na co Rosja zareagowała proporcjonalną ekspulsją dyplomatów USA.

**24 lutego–11 marca** – Subcomandante Marcos, przywódca Armii Wyzwolenia Narodowego im. Zapaty, odbył „wielki marsz” ze stanu Chiapas do stolicy kraju, by domagać się uchwalenia ustawy o prawach i kulturze Indian gwarantującej Chiapas autonomię. „Wielki marsz” nie zakończył się jednak spotkaniem Marcosa z prezydentem Vincente Foxem i nie przyniósł żadnych rezultatów.

**24–25 lutego** – Sekretarz stanu USA Colin Powell odbył podróż na Bliski Wschód, podczas której odwiedził Egipt, Izrael i Jordanię. W Kairze spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Rosji Igiorem Iwanowem, z którym wymienił poglądy na temat konfliktu izraelsko-palestyńskiego i sytuacji w Iraku. Podczas pobytu w Izraelu Powell wezwał do zniesienia izraelskiej blokady Strefy Gazy oraz starał się nakłonić zwaśnione strony do podjęcia rokowań.

**1 marca** – Prezydenci Rosji – Władimir Putin – i Wietnamu – Tran Duc Luong podpisali w Hanoi deklarację o partnerstwie strategicznym oraz skrytykowali amerykański projekt NMD.

**6 marca** – Przedstawiając w Pekinie na forum parlamentu założenia budżetu, chiński minister finansów Xiang Huaicheng zapowiedział wzrost wydatków obronnych o 17,7%, uzasadniając to „potrzebą dostosowania się do drastycznych zmian w sytuacji militarnej na świecie”.

**7, 11 marca** – Kneset zaaprobował skład nowego rządu Izraela, w którym znaleźli się przedstawiciele wszystkich głównych sił politycznych. Ministrem spraw zagranicznych został Szymon Peres z Partii Pracy. Ustupający premier Ehud Barak, który miał objąć tekę ministra obrony, zrezygnował z udziału w rządzie. Cztery dni po utworzeniu rządu premier Szaron zaprezentował nową strategię Izraela wobec Palestyńczyków, zakładającą powstrzymanie przemocy, zakończenie *intifady*, zapobieganie wzrostowi napięcia i umiędzynarodowieniu konfliktu oraz powrót do negocjacji. Równocześnie złagodzone zostały blokady miast na Zachodnim Brzegu Jordanu.

**8–26 marca** – Rządzący w Afganistanie talibowie zburzyli największe na świecie posągi Buddy w Bamjan.

**19–20 marca** – Swą pierwszą zagraniczną wizytę premier Izraela Ariel Szaron złożył w Waszyngtonie, gdzie podczas rozmów z prezydentem George'em W. Bushem oraz sekretarzem stanu Colinem Powellem uzyskał zapewnienie, iż władze USA popierają obecny rząd Izraela i nie będą „wymuszały” pokoju między tym państwem a Palestyńczykami.

**23 marca** – Powodzeniem zakończyła się operacja sprowadzenia z orbity (po 15 latach działalności) rosyjskiej stacji kosmicznej Mir, która niemal w całości spłonęła w atmosferze nad południowym Pacyfikiem.

**25 marca** – W Irkucku na Syberii spotkali się prezydent Rosji Władimir Putin oraz premier Japonii Yoshiro Mori. Rozmowy poświęcone były kwestiom Wysp Kurylskich i rosyjsko-japońskiego traktatu pokojowego oraz współpracy gospodarczej.

**26–28 marca** – W Ammanie odbył się szczyt Ligi Państw Arabskich, którego uczestnicy zażądali osądzenia „izraelskich zbrodniarzy wojennych”, zaapelowali o rozmieszczenie sił międzynarodowych dla ochrony ludności palestyńskiej na terytoriach okupowanych oraz wezwali do gospodarczego bojkotu Izraela. Zapowiedzieli także pomoc finansową dla Autonomii Palestyńskiej. Gość spotkania, sekretarz generalny ONZ Kofi Annan, wezwał do wznowienia negocjacji izraelsko-palestyńskich. Podczas szczytu omówiono też spór między Kuwejtem a Irakiem.

**31 marca** – Na poligonie Chandipur w indyjskim stanie Orrisa przeprowadzono test nowej rakiety krótkiego zasięgu Prithvi II, zdolnej do przenoszenia głowic nuklearnych.

**1 kwietnia–24 maja** – Po kolizji amerykańskiego samolotu zwiadowczego EP-3 z chińskim myśliwcem nad Morzem Południowochińskim, w wyniku której zginął pilot chińskiej maszyny, a samolot amerykański awaryjnie lądował na należącej do ChRL wyspie Hajnan, w stosunkach chińsko-amerykańskich doszło do poważnego kryzysu. Władze Chin oskarżyły stronę amerykańską o spowodowanie wypadku i zażądały oficjalnych przeprosin, uzależniając od tego swą zgodę na wydanie samolotu Amerykanom oraz powrót jego załogi do USA. Po przekazaniu 11 kwietnia przez stronę amerykańską listu z wyrazami ubolewania z powodu zaginięcia chińskiego pilota władze ChRL zgodziły się na powrót amerykańskich lotników do ojczyzny (12 kwietnia). 18–19 kwietnia w Pekinie doszło do rozmów amerykańsko-chińskich w sprawie incydentu, które jednak nie przyniosły rezultatów. 29 kwietnia władze ChRL wyraziły zgodę na amerykańską inspekcję wnętrza samolotu, a 24 maja ogłosiły, iż EP-3 zostanie zwrócony USA w częściach.

**4 kwietnia** – W Atenach doszło do spotkania szefów dyplomacji Izraela – Szymona Peresa – i Autonomii Palestyńskiej – Nabila Szaata, na którym zapowiedziano wznowienie rozmów na tematy bezpieczeństwa.

**8 kwietnia, 3 czerwca** – W Peru odbyły się wybory prezydenckie. Po dwóch turach głosowania ich zwycięzcą został lider centrowej „Alternatywy dla Peru” (*Peru Possible*) Alejandro Toledo – zdobywca 51,9% głosów w drugiej turze. Jego przeciwnik, przywódca Amerykańskiego Sojuszu Ludowo-Rewolucyjnego Alan Garcia, zdobył 48,1% głosów, a 15% wyborców w drugiej turze, w proteście przeciw obu kandydatom, celowo oddało głosy nieważne. Oficjalne objęcie urzędu przez Toledo nastąpiło 28 lipca.

**16–17 kwietnia** – W odwecie za ataki Hezbollahu lotnictwo izraelskie zbombardowało syryjskie stacje radarowe w Libanie. Wojska izraelskie wkroczyły również na 24 godziny do Strefy Gazy, na obszar tzw. strefy A objętej bezpośrednim zarządzeniem Autonomii Palestyńskiej.

**18–24 kwietnia** – Na granicy bengalsko-indyjskiej doszło do najcięższych od 1976 r. starć, spowodowanych według źródeł indyjskich wkroczeniem wojsk Bangladeszu na terytorium Indii i zajęciem przez nie miejscowości Pyrdiwah. Zginęło co najmniej 16 żołnierzy indyjskich i 3 po stronie Bangladeszu.

**18 kwietnia–1 maja** – W Tizu Wuzu w Kabylii (północna Algieria) doszło do starć między policją a miejscową ludnością berberyjską, protestującą przeciw dyskryminacyjnej polityce arabskich władz państwowych. Do wielotysięcznych manifestacji w Kabylii dochodziło również w maju.

**20–22 kwietnia** – W Quebecu odbył się Szczyt Obu Ameryk, w którym uczestniczyli przedstawiciele 34 państw amerykańskich. Podczas spotkania podpisano deklarację zapowiadającą utworzenie do 2005 r. Strefy Wolnego Handlu Ameryk (FTAA). W trakcie obrad rozmawiano też o ubóstwie, produkcji i handlu narkotykami, pracy dzieci i innych problemach regionalnych. Obradom towarzyszyły demonstracje przeciwników globalizacji.

**24 kwietnia** – USA zaoferowały Tajwanowi dostawy uzbrojenia o łącznej wartości ponad 4 mld USD. W ramach umowy Tajwan otrzyma m.in. 4 niszczyciele i 8 konwencjonalnych okrętów podwodnych oraz samoloty, helikoptery, amfibie bojowe i rakiety ziemia–powietrze. Prezydent George W. Bush odmówił jednak sprzedaży Tajwanowi okrętów wyposażonych w najnowszy system radarowy Aegis.

**25–30 kwietnia** – Po aresztowaniu byłego prezydenta Filipin Josepha Estrady pod zarzutem zawłaszczenia około 80 mld USD, w Manili doszło do masowych wystąpień jego zwolenników, domagających się ustąpienia prezydent Glorii Arroyo. W stan pogotowia zostały postawione filipińskie siły zbrojne.

**26 kwietnia** – Po dymisji gabinetu dotychczasowego premiera Yoshiro Moriego parlament Japonii wybrał na stanowisko szefa rządu przywódcę Partii Liberalno-Demokratycznej Junichiro Koizumiego.

**29 kwietnia** – Minister spraw zagranicznych Izraela Szymon Peres rozmawiał w Akabie z prezydentem Egiptu Hosnim Mubarakiem i królem Jordanii Abdullahem II na temat egipsko-jordańskich propozycji rozwiązania kryzysu bliskowschodniego.

**3 maja** – USA po raz pierwszy od 1947 r. nie zostały wybrane na członka Komisji Praw Człowieka ONZ.

**4–9 maja** – Jan Paweł II odbył pielgrzymkę do Grecji, Syrii i na Maltę. Podczas pobytu w Damaszku jako pierwszy papież w historii odwiedził świątynię islamską: meczet Omajjadów.

**14–19 maja** – W Brukseli odbyła się pod auspicjami ONZ konferencja międzynarodowa na temat pomocy dla 49 najbiedniejszych państw świata. Podczas obrad zaaprobowano unijną propozycję przyjęcia tych państw do Światowej Organizacji Handlu (WTO), a także udzielenia im pomocy w rozwoju eksportu oraz w walce z AIDS, malarią i gruźlicą.

**20 maja** – W Mongolii odbyły się wybory prezydenckie. Ich zwycięzcą został dotychczasowy prezydent Nacagijn Bagabandi, który uzyskał 57,95% głosów. Frekwencja wyniosła 82,64%.

**21 maja** – Utworzona w grudniu 2000 r. komisja do spraw kryzysu bliskowschodniego kierowana przez amerykańskiego senatora George'a Mitchella opublikowała raport, w którym wskazała rezygnację Izraela z budowy osiedli na terytoriach okupowanych, zniesienie blokady Autonomii Palestyńskiej oraz zatrzymanie przemocy przez władze palestyńskie jako warunki pokojowego rozwiązania konfliktu.

**27 maja** – Podczas spotkania ministrów spraw zagranicznych 56 państw Organizacji Konferencji Islamskiej w Doha w Katarze podjęto decyzję o zawieszeniu „wszelkich politycznych stosunków z Izraelem” do czasu zniesienia blokady terytoriów palestyńskich.

**29 maja** – Pakistański przywódca gen. Pervez Musharraf zgodził się na przekazaną listownie przez premiera Indii Atala Behariego Vajpayee propozycję wznowienia rozmów pokojowych w sprawie Kaszmiru.

**1 czerwca** – W przeprowadzonym przez organizację Hamas zamachu terrorystycznym przed dyskoteką w Tel Awiwie zginęło 21 osób, a 75 odniosło rany. Władze Izraela odpowiedzialnością za zamach obarczyły Jasera Arafata i wzmocniły blokadę terytoriów palestyńskich. Przywódca Autonomii Palestyńskiej wezwał do natychmiastowego zawieszenia broni.

**1–4 czerwca** – W Nepalu następca tronu książę Dipendra zastrzelił króla Birendrę, królową oraz 8 innych członków rodziny królewskiej, po czym próbował popełnić samobójstwo. Zmarł w szpitalu 4 czerwca. Władzę w kraju objął brat króla Birendry, książę Gyanendra. Na ulicach Katmandu doszło do dwudniowych starć przeciwników nowego władcy z siłami porządkowymi.

**8 czerwca** – W Iranie odbyły się wybory prezydenckie, w których zwyciężył urzędujący prezydent Mohammad Chatami, uzyskując 77% głosów przy 67-procentowej frekwencji. Inauguracja nowej kadencji nastąpiła 8 sierpnia.

**13 czerwca** – W Ramallah doszło do spotkania przebywającego z misją pokojową na Bliskim Wschodzie szefa CIA George'a Teneta z negocjatorami izraelskimi i palestyńskimi, podczas którego udało się uzyskać zgodę Izraela i (z zastrzeżeniami) Autonomii Palestyńskiej na przedstawiony przez amerykańskiego wysłannika plan pokojowy oraz ogłoszenie rozejmu. Powtarzające się akty terroru spowodowały jednak wycofanie się Izraela z realizacji porozumienia (19 czerwca).

**14–15 czerwca** – W Szanghaju spotkali się przywódcy państw „piątki szanghajskiej” (Rosji, Chin, Kirgistanu, Kazachstanu, Tadżykistanu) oraz Uzbekistanu. Podczas szczytu podjęto decyzję o utworzeniu Szanghajskiej Organizacji Współpracy, której celem jest współpraca w dziedzinie bezpieczeństwa regionalnego, także w aspekcie militarnym, a przede wszystkim walka z ekstremizmem i separatyzmem.

**16 czerwca** – W Lublanie doszło do spotkania prezydentów USA – George'a W. Busha – i Rosji – Władimira Putina. Tematem rozmów były kwestie bezpieczeństwa (przyszłość układu ABM i rozszerzenie NATO), gospodarcze (m.in. członkostwo Rosji w WTO) i zagadnienia stosunków dwustronnych (zwłaszcza sytuacja w Czeczenii).

**25–27 czerwca** – W Nowym Jorku pod hasłem „Globalny kryzys – globalna akcja” odbyła się specjalna, poświęcona walce z AIDS sesja Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Uczestnicy sesji podjęli decyzję o utworzeniu światowego funduszu na rzecz zwalczania tej choroby, zobowiązując się do przekazania na ten cel 700 mln USD.

**29 czerwca** – Kofi Annan został wybrany przez Zgromadzenie Ogólne ONZ na kolejną kadencję sekretarza generalnego ONZ.

**1 lipca** – Po ostrzeleniu przez libański Hezbollah będącego przedmiotem sporów izraelsko-syryjsko-libańskich rejonu Szebaa lotnictwo Izraela zaatakowało syryjskie instalacje radarowe w Dolinie Bekaa w Libanie.

**5–19 lipca** – Prezydent Sri Lanki Chandrika Kumaratunga wprowadziła stan wyjątkowy (5 lipca) oraz zawiesiła funkcjonowanie parlamentu (10 lipca). W odpowiedzi 19 lipca opozycja zorganizowała masowe demonstracje uliczne, podczas których doszło do gwałtownych starć z policją.

**9–20 lipca** – W Nowym Jorku odbyła się z udziałem 189 państw i organizacji pozarządowych konferencja ONZ na temat zwalczania nielegalnego handlu bronią lekką.

**14/15 lipca** – Sukcesem zakończył się przeprowadzony nad Pacyfikiem w ramach programu NMD test pocisku przeciwrakietowego.

**15–16 lipca** – W indyjskiej Agrze spotkali się prezydent Pakistanu Pervez Musharraf i premier Indii Atal Behari Vajpayee. Tematem rozmów była kwestia Kaszmiru, ale nie przyniosły one rezultatów.

**20–22 lipca** – W Genewie odbył się szczyt grupy G 8. Tematami spotkania były globalna walka z AIDS i nędzą, redukcja emisji szkodliwych gazów do atmosfery, globalne kwestie ekonomiczne i sytuacja w Macedonii oraz na Bliskim Wschodzie. Uzgodniono redukcję zadłużenia 23 najuboższych państw świata oraz utworzenie funduszu na rzecz walki z AIDS, nie osiągnięto jednak porozumienia w kwestii zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych. Obradom towarzyszyły gwałtowne protesty około 300 tys. antyglobalistów, podczas których zginęła 1 osoba, blisko 500 było rannych, a straty materialne szacowano na 50 mln USD. W ostatnim dniu szczytu doszło do rozmów dwustronnych prezydentów USA i Rosji na temat broni strategicznych i układu ABM.

**22–23 lipca** – W Indonezji zagrożony usunięciem z urzędu prezydent Abdurrahman Wahid ogłosił stan wyjątkowy i rozwiązał parlament. Armia odmówiła wykonania decyzji o stanie wyjątkowym, a członkowie Doradczego Zgromadzenia Narodowego zdymisjonowali Wahida. Nowym prezydentem Indonezji została dotychczasowa wiceprezydent Megawati Sukarnoputri.

**23 lipca** – Dzięki mediacji byłego prezydenta RPA Nelsona Mandeli w Arushy w Tanzanii podpisano porozumienie między zamieszkującymi Burundi plemionami Hutu a Tutsi, wprowadzające rotacyjne sprawowanie funkcji prezydenta przez przedstawicieli obu grup etnicznych. Zgodnie z nim 23 lipca urząd prezydenta na 18 miesięcy objął Tutsi – dotychczasowy przywódca kraju major Pierre Buyoya. Podpisanie porozumienia poprzedził nieudany zamach stanu w Bużumburze.

**25–26 lipca** – Wizytą doradcy prezydenta USA ds. bezpieczeństwa Condoleezy Rice w Moskwie, podczas której doszło do jej spotkania z prezydentem Putinem, rozpoczęły się uzgodnione przez prezydentów USA i Rosji w Genewie konsultacje w sprawie redukcji strategicznych broni

ofensywnych w połączeniu ze zmianami w układzie ABM. Kolejne tego typu spotkania miały miejsce podczas wizyty ministra obrony Rosji Siergieja Iwanowa w Waszyngtonie (7 sierpnia) i sekretarza obrony USA Donalda Rumsfelda w Moskwie (13–14 sierpnia), stronom nie udało się jednak dojść do porozumienia.

**1 sierpnia** – Premier Wielkiej Brytanii Tony Blair złożył pierwszą od zakończenia wojny o Falklandy wizytę w Argentynie. W Puerto Iguazu przy granicy z Brazylią spotkał się z prezydentem Fernando de la Rúa. Rozmowy poświęcone były sprawom gospodarczym.

**6 sierpnia** – Prezydent Boliwii Hugo Banzer ustąpił ze stanowiska na rok przed upływem kadencji.

**7 sierpnia** – Rząd Filipin zawarł w stolicy Malezji Kuala Lumpur porozumienie o zawieszeniu broni z Narodowym Frontem Wyzwolenia Moro (MNLF).

**10 sierpnia** – W odpowiedzi na zamach bombowy w centrum Jerozolimy, w którego wyniku poniosło śmierć 16 osób, a 80 zostało rannych, izraelska policja zajęła Orient House – główną siedzibę OWP we wschodniej Jerozolimie. Władze Autonomii Palestyńskiej uznały ten akt za „zniweczenie wszystkich porozumień podpisanych od 1993 r.”

**11 sierpnia** – W Angoli, w pobliżu miasta Dondo (150 km od stolicy Luandy), 152 osoby zginęły w ataku na cywilny pociąg przeprowadzonym przez partyzantów z UNITA, którzy tą akcją rozpoczęli ofensywę przeciw wojskom rządowym w regionach Huambo i Bie.

**15 sierpnia** – Podczas uroczystości 56. rocznicy kapitulacji Japonii premier Junishiro Koizumi przeprosił mieszkańców krajów azjatyckich za cierpienia doznane ze strony Japończyków podczas drugiej wojny światowej.

**20 sierpnia** – Mimo protestów Izraela w Nowym Jorku doszło do otwartej debaty Rady Bezpieczeństwa ONZ na temat konfliktu bliskowschodniego, w której uczestniczyli reprezentanci ponad 40 krajów. Palestyński projekt rezolucji o wysłaniu sił międzynarodowych w rejon starć nie został, wobec niechętej postawy USA, poddany pod głosowanie.

**27 sierpnia** – Armia izraelska zabiła podczas ostrzału budynków OWP w Ramallah Abu Alego Mustafę, przywódcę Ludowego Frontu Wyzwolenia Palestyny. Jaser Arafat ogłosił trzydniową żałobę, a przedstawiciele LFWP zapowiedzieli odwet. Zabójstwo lidera LFWP spotkało się z krytyką nawet w samym Izraelu.

**30 sierpnia** – Na Timorze Wschodnim wybory do Zgromadzenia Konstytucyjnego wygrał, zdobywając 55 z 88 mandatów, niepodległościowy ruch FRETILIN. Nie odnotowano poważniejszych zakłóceń przebiegu głosowania. Szefem utworzonego 20 września tymczasowego rządu został sekretarz generalny FRETILIN Mari Alkatiri.

**31 sierpnia–8 września** – W Durbanie odbyła się Światowa Konferencja ONZ przeciwko Rasizmowi. Tematykę obrad zdominowały dwie kwestie: konflikt izraelsko-palestyński oraz problem odpowiedzialności państw rozwiniętych za niewolnictwo. Po przedstawieniu przez państwa arabskie projektu deklaracji uznającej Izrael za państwo rasistowskie oraz wysunięciu przez kraje afrykańskie żądań przeprosin i odszkodowań za niewolnictwo delegacje Izraela, USA i Kanady zrezygnowały z uczestnictwa w konferencji. Ostatecznie w wyniku starań krajów członkowskich UE i kandydujących do niej konferencja przyjęła kompromisowy tekst deklaracji końcowej, w którym potępiono antysemityzm, wyrażono troskę i zaniepokojenie losem Palestyńczyków oraz żał z powodu niesprawiedliwości kolonializmu i niewolnictwa.

**6 września** – W Abudży w Nigerii podpisano porozumienie między Wielką Brytanią a Zimbabwem w sprawie reformy rolnej, wstrzymania zajmowania gospodarstw białej ludności przez „weteranów” wojny niepodległościowej w Zimbabwem oraz rekompensat dla pozbawionych własności farmerów.

**7–8 września** – W nigeryjskim mieście Jos doszło do starć między muzułmanami i chrześcijanami. Zginęło co najmniej 165 osób.

**9 września** – W Hodża Bachautdin w północnym Afganistanie w zamachu przeprowadzonym przez członków kierowanej przez Usamę Ibn Ladina i wspieranej przez rządzących Afganistanem talibów terrorystycznej organizacji Al-Ka’ida ciężko ranny został przywódca afgańskiej opozycji Ahmed Szah Massud, który zmarł po przewiezieniu do szpitala w Duszanbe.

**11 września** – W USA terroryści z organizacji Al-Ka’ida porwali cztery samoloty pasażerskie i zaatakowali nimi cele w Nowym Jorku i Waszyngtonie. Dwa z samolotów uderzyły w budynki World Trade Center w Nowym Jorku, powodując ich zawalenie się, trzeci spadł w Waszyngtonie na Pentagon, a czwarty rozbił się koło Pittsburgha, nie docierając nad żaden cel. Ogółem w wyniku akcji Al-Ka’idy zginęło 3119 osób. Prezydent George W. Bush uznał ataki na WTC i Pentagon za akt wojny, a Zgromadzenie Ogólne oraz Rada Bezpieczeństwa ONZ potępiły ataki (12 września). W odpowiedzi na zamach władze USA podjęły zabiegi dyplomatyczne w celu zbudowania światowej koalicji antyterrorystycznej, do końca roku uzyskując deklaracje poparcia (w tym pomocy wojskowej) od 146 państw i 46 organizacji międzynarodowych.

**12–13 września** – W Dżeninie na Zachodnim Brzegu Jordanu doszło do starć armii izraelskiej z ludnością palestyńską. Zginęło 9 Palestyńczyków. Wojska Izraela wkroczyły także do objętego władzą Autonomii Palestyńskiej Jerycha. Przywódcy palestyńscy oskarżyli Izrael o wykorzystywanie wydarzeń z 11 września z USA do własnych celów.

**14 września** – Kongres USA zaaprobował ustawę dającą prezydentowi prawo użycia sił zbrojnych do ataku odwetowego w odpowiedzi na zamachy terrorystyczne z 11 września. Równocześnie ogłoszono mobilizację 50 tys. rezerwistów.

**15–18 września** – W Seulu wznowiono po półrocznej przerwie rozmowy o normalizacji stosunków między Koreą Północną a Południową.

**16 września** – Do Afganistanu przybyli wysłannicy prezydenta Pakistanu Perweza Musharrafa z żądaniem wydania Usamy Ibn Ladina, oskarżanego o organizację zamachów terrorystycznych w USA. Talibowie odmówili spełnienia żądań, ale wezwali Ibn Ladina do dobrowolnego opuszczenia Afganistanu.

**26 września** – W Rafah w Strefie Gazy doszło do spotkania przywódcy Autonomii Palestyńskiej Jasera Arafata z szefem dyplomacji Izraela Szymonem Peresem, podczas którego podjęto decyzję o zawieszeniu broni w ciągu 48 godzin. Radykalne ugrupowania palestyńskie odrzuciły porozumienie z Rafah.

**28 września** – Przedstawiciele opozycji afgańskiej postanowili w Rzymie o powołaniu Rady Najwyższej i Rady Wojskowej. Na ich czele stanął żyjący na wygnaniu we Włoszech król Zahir Szah.

**28–29 września** – W pierwszą rocznicę wybuchu drugiej *intifady* na Zachodnim Brzegu Jordanu i w Strefie Gazy doszło do starć ludności palestyńskiej z izraelskim wojskiem i policją. Zginęło

6 Palestyńczyków. Mimo to rząd Izraela zdecydował się przedłużyć Palestyńczykom o kolejne 48 godzin czas na wprowadzenie w życie porozumienia o zawieszeniu broni z 26 września.

**1 października** – W wyborach parlamentarnych w Bangladeszu zwycięstwo odniosła Partia Nacjonalistyczna (BNP), zdobywając większość miejsc w 330-osobowym parlamencie. Zagraniczny obserwatorzy uznali przebieg wyborów za uczciwy.

**2 października** – Na konferencji prasowej w Nowym Jorku prezydent USA oświadczył, iż „idea państwa palestyńskiego była zawsze częścią amerykańskiej koncepcji uregulowania konfliktu bliskowschodniego”.

**4 października** – Premier Izraela Ariel Szaron zaapelował do państw zachodnich, by „nie powtórzyły błędu z 1938 r. i nie próbowały porozumiewać się z Arabami kosztem Izraela, gdyż ten nie zgadza się być drugą Czechosłowacją”. Rzecznik Białego Domu Ari Fleischer uznał tę wypowiedź za „nie do zaakceptowania” dla prezydenta USA.

**7 października** – W reakcji na zamachy terrorystyczne z 11 września lotnictwo USA i Wielkiej Brytanii rozpoczęło nalotami na Afganistan operację mającą na celu zniszczenie organizacji Al-Ka’ida Usamy Ibn Ladina oraz obalenie wspierającego ją reżimu talibów. Zbombardowano cele w okolicy Kabulu, Heratu, Mazar-i Szarif, Kandaharu i Dżalalabadu. Równocześnie podjęto działania o charakterze humanitarnym, polegające m.in. na zrzutach żywności.

**12 października** – Przyznana po raz setny pokojową Nagrodę Nobla otrzymała Organizacja Narodów Zjednoczonych i jej sekretarz generalny Kofi Annan.

**12 października** – Prezydent USA George W. Bush zaproponował talibom przerwanie bombardowań w zamian za wydanie Usamy Ibn Ladina. Wysoki Komisarz ds. Praw Człowieka ONZ Mary Robinson zażądała natychmiastowego zawieszenia nalotów, motywując to groźbą śmierci głodowej ludności afgańskiej.

**14 października** – W Argentynie przeprowadzono wybory członków Senatu i połowy izby niższej parlamentu. Zwycięstwo odniosła neoperonistowska Partia Sprawiedliwości, na którą oddano blisko 40% głosów.

**15 października** – Do biura przewodniczącego demokratycznej większości w Kongresie USA Toma Daschle nadeszła przesyłka pocztowa zawierająca bakterie węgliką. Wiadomość ta wraz z wcześniejszymi informacjami o podobnych przypadkach na Florydzie oraz w Argentynie i Meksyku wywołała w USA i innych państwach świata obawy przed atakami bioterrorystycznymi. Początkowe podejrzania o powiązania sprawców tego typu działań z zamachami z 11 września nie potwierdziły się, FBI i CIA uznały, iż były one raczej dziełem rodzimych terrorystów. Przypadki zachorowań na węgliką w wyniku odebrania zakażonej przesyłki odnotowywano do listopada w USA, Niemczech, Kenii i Pakistanie. Ogółem w wyniku kontaktu z rozsyłanymi pocztą zarodnikami węgliką zmarło 5 osób, wszystkie w USA.

**16 października** – W Islamabadzie doszło do spotkania prezydenta Pakistanu Perveza Musharrafa z sekretarzem stanu USA Colinem Powellem. Powell obiecał Pakistanowi pomoc gospodarczą, uzyskując w zamian zapewnienie wsparcia dla amerykańskiej operacji antyterrorystycznej.

**17 października** – W zamachu terrorystycznym w arabskiej części Jerozolimy zginął izraelski minister turystyki Rehavam Ze’evi. Premier Ariel Szaron odpowiedzialnością za śmierć ministra obarczył Jasera Arafata. W odpowiedzi na zamach wojska Izraela wkroczyły do Ramallah,

Dżenin, Betlejem, Beit Rima i innych miast Autonomii Palestyńskiej, stopniowe wycofywanie się z zajętych terenów rozpoczynając 28 października.

**18 października** – Wybory prezydenckie w Gambii w pierwszej turze wygrał, uzyskując 53% głosów, urzędujący prezydent Yahya Jammeh. Zagraniczni obserwatorzy uznali przebieg wyborów za uczciwy.

**19–21 października** – W Szanghaju odbył się szczyt Forum Współpracy Gospodarczej Azji i Pacyfiku (APEC). Uczestnicy spotkania wydali wspólną deklarację potępiającą terroryzm i zapowiadającą intensyfikację współpracy w ramach jego zwalczania oraz omówili szereg kwestii gospodarczych. Przy okazji szczytu doszło do dwustronnych rozmów prezydenta USA z przywódcami Chin i Rosji.

**2, 5 listopada** – W Pollensie na Balearach w obecności prezydenta Egiptu Hosniego Mubaraka oraz premierów Portugalii – Antonio Manuela de Oliveiry – i Hiszpanii – José Marii Aznara doszło do spotkania Jasera Arafata z ministrem spraw zagranicznych Izraela Szymonem Peresem. Kolejne rozmowy Peres–Arafat odbyły się 5 listopada w Brukseli. Tematem obydwóch spotkań była sytuacja na ziemiach Autonomii Palestyńskiej.

**3 listopada** – W Moskwie, po rozmowie sekretarza obrony USA Donalda Rumsfelda z prezydentem Rosji Władimirem Putinem na temat broni strategicznej i systemów przeciwrakietowych, rosyjski minister obrony Siergiej Iwanow określił układ ABM z 1972 r. jako „relikwiny zimnej wojny”.

**4 listopada** – W Nikaragui odbyły się wybory prezydenckie. Ich zwycięzcą został konserwatysta Enrique Bolanos, zdobywca 56,3% głosów. Jego konkurent, sandinista Daniel Ortega, uzyskał 42,3% głosów.

**9–14 listopada** – W Doha w Katarze odbyło się spotkanie ministerialne 142 państw członkowskich Światowej Organizacji Handlu (WTO), na którym podjęto decyzję o rozpoczęciu kolejnej rundy negocjacji na temat liberalizacji handlu międzynarodowego.

**9–15 listopada** – W Afganistanie Sojusz Północny przy wsparciu amerykańskiego lotnictwa i pasztuńskiej opozycji przeprowadził ofensywę przeciw wojskom talibów, w wyniku której opanował ponad 80% powierzchni kraju, zajmując 13 listopada bez walki Kabul. Talibowie utrzymali się jedynie w rejonie Kandaharu i w mieście Kunduz na północy kraju.

**10 listopada** – W Australii odbyły się wybory parlamentarne, których zwycięzcą została rządząca konserwatywna Partia Liberalna, zdobywając 68 miejsc w 150-osobowym parlamencie. Jej lider John Howard pozostał na stanowisku premiera.

**13–15 listopada** – W USA przebywał z wizytą prezydent Rosji Władimir Putin. Podczas jego spotkań z przywódcą USA George'em W. Bushem w Waszyngtonie i Crawford w Teksasie mówiono o redukcji arsenałów nuklearnych i przyszłości układu ABM, sytuacji w Afganistanie i Czeczenii, rozszerzeniu NATO oraz członkostwie Rosji w WTO. Prezydenci ogłosili decyzję o obniżeniu liczby posiadanych przez ich kraje głowic nuklearnych (do poziomu 1700–2200 dla USA i 1500–1900 w przypadku Rosji) oraz podpisali porozumienia w kwestii zwalczania terroryzmu, przemytu narkotyków i prania brudnych pieniędzy. Prezydent Bush wyraził też poparcie dla członkostwa Rosji w WTO.

**25 listopada** – Amerykańska firma ACT poinformowała o udanej próbie sklonowania ludzkiego zarodka.

**25–26 listopada** – Wojska Sojuszu Północnego zajęły Kunduz na północy Afganistanu. W Mazar-i Szarif wybuchł dwudniowy bunt przetrzymywanych tam cudzoziemskich ochotników walczących po stronie talibów. Zginęło około 400 jeńców, 50 żołnierzy Sojuszu Północnego oraz 1 agent CIA.

**27 listopada–5 grudnia** – W Petersbergu koło Bonn odbyła się zorganizowana pod auspicjami ONZ konferencja na temat przyszłości Afganistanu, w której uczestniczyli przedstawiciele afgańskiej opozycji antytalibskiej (czterech głównych grup emigracyjnych i krajowych), krajów sąsiadujących z Afganistanem oraz USA, Rosji, Chin, Francji, Wielkiej Brytanii i Niemiec. W porozumieniu końcowym konferencji określono skład rządu tymczasowego, na którego czele stanął Pasztun Hamid Karzaj, oraz ustalono procedury zaplanowanego na 2 lata procesu normalizacji politycznej w Afganistanie. Zwrócono się też z apelem do ONZ o rozmieszczenie w Afganistanie międzynarodowych sił pokojowych.

**1 grudnia** – W wyborach parlamentarnych na Tajwanie zwycięstwo odniosła proniepodległościowa Demokratyczna Partia Postępowa, która uzyskała 87 miejsc w 225-osobowym parlamencie. Porażkę poniosła rządząca nacjonalistyczna partia Kuomintang, która zdobyła 68 mandatów (o 42 mniej niż dotychczas).

**1–5 grudnia** – W trzech zamachach terrorystycznych w Jerozolimie i Hajfie przeprowadzonych w ciągu 12 godzin zginęło 26 osób, a ponad 220 zostało rannych. W odwecie wojsko izraelskie ostrzelało siedziby władz Autonomii w Ramallah i Gazie oraz zniszczyło tamtejsze lotnisko międzynarodowe, wprowadzając faktyczną blokadę palestyńskiego przywódcy, któremu zakazano poruszania się poza Ramallah. Zawieszenie działań wojskowych wobec Autonomii ogłoszono 5 grudnia, a tego samego dnia Jaser Arafat objął aresztem domowym przywódcę Hamasu szejka Ahmeda Jassina.

**4 grudnia** – USA przeprowadziły nad Pacyfikiem udany test w ramach programu budowy systemu obrony przeciwrakietowej (NMD).

**5 grudnia** – W wyborach parlamentarnych na Sri Lance zwycięstwo, mimo anulowania w niektórych regionach wyników, odniosła opozycyjna Zjednoczona Partia Narodowa, która uzyskała 114 na 225 mandatów. Stanowisko premiera objął jej przywódca Ranil Wickremesinghe. Wojsko i uzbrojone bojówki nie dopuściły do głosowania 130 tys. Tamilów, co szef misji UE na Sri Lance John Cushnahan uznał za „zaprzeczenie demokracji”.

**7 grudnia** – Skapitulował Kandahar, ostatnie większe miasto Afganistanu pod władzą talibów.

**13 grudnia** – Prezydent George W. Bush ogłosił wycofanie się USA z układu ABM. Prezydent Rosji Władimir Putin powiedział w Moskwie, iż ta decyzja nie jest dla niego zaskoczeniem, choć określił ją jako błędna.

**13 grudnia** – W New Delhi dokonano zamachu na parlament Indii. Zginęło 13 osób (w tym zamachowcy), a 20 zostało rannych. Indyjski rząd oskarżył pakistański wywiad wojskowy (ISI) oraz organizacje islamskie Laskar-e-Taiba i Dżaisz-e-Mohammad o organizację ataku i rozpoczął koncentrację wojsk w Kaszmirze. Pakistan odpowiedział podobnymi posunięciami, choć po dwóch tygodniach zgodził się na delegalizację oskarżanych przez Indie organizacji i aresztowania ich członków. Mimo to napięcie w stosunkach indyjsko-pakistańskich utrzymało się do końca roku, a oba państwa kontynuowały wzmocnianie swych sił w spornym Kaszmirze.

**13 grudnia** – Rząd Izraela ogłosił całkowite zerwanie kontaktów z przywódcą Autonomii Palestyńskiej Jaserem Arafatem.

**16 grudnia** – W Chile odbyły się wybory parlamentarne. Ich zwycięzcą została rządząca centrolewicowa Koalicja na rzecz Demokracji, która uzyskała 47,9% głosów.

**17 grudnia** – W Kabulu po 12 latach przerwy oficjalnie otwarto ambasadę USA.

**19–21 grudnia** – W Buenos Aires i innych miastach Argentyny miały miejsce zamieszki wywołane decyzją prezydenta Fernando de la Rúa o wprowadzeniu stanu wyjątkowego w związku z fatalną sytuacją gospodarczą kraju. Zginęło 27 osób, a prezydent de la Rúa podał się do dymisji. Rozpoczęło to nie rozwiązany do końca roku kryzys polityczny, podczas którego doszło do trzykrotnej zmiany na stanowisku głowy państwa, zawieszenia spłaty zadłużenia zagranicznego Argentyny (23 grudnia) oraz kolejnych zamieszek (28–31 grudnia).

**22 grudnia** – W Kabulu oficjalnie zaprzysiężono rząd Hamida Karzaja. Uroczystość poprzedziło omyłkowe zbombardowanie przez lotnictwo amerykańskie w pobliżu Chostu konwoju zmierzającej na inaugurację nowego rządu tamtejszej starszyny plemiennej, w wyniku którego zginęło 65 osób.

**23 grudnia** – Na Komorach odbyło się referendum konstytucyjne, w którym 76,99% wyborców opowiedziało się za przyjęciem nowej konstytucji, gwarantującej autonomię każdej z wysp archipelagu (Anjuan, Moheli i Grande Comore) przy zachowaniu integralności państwa.